

รายงานการวิจัย

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

จुरี สายจันเจียม และคณะ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

QUALITY OF LIFE BY PROMOTING THE PHILOSOPHY.
THE EXECUTIVE DISTRICT OFFICE. NORTHEAST CENTRAL

จุรี สายจันเจียม

พระมหาสากล สุภรเมธี ,ดร.

พระมหาประภาส ปรีชาโน,ดร.

สมศรี แก้วกิตติ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง 2) เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง รวม 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.66 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน t-test แบบ Independent และ F – test (One – way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมและรายด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านความมีเหตุผล ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านความพอประมาณ
2. เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
3. เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : 1.การส่งเสริมคุณภาพชีวิต 2. เศรษฐกิจพอเพียง 3. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

Research Promotion of the quality of life of the people according to Sufficiency Economy Philosophy of the Central North Eastern Administrative Organization. The purpose of the research. 1) to study the promotion of the quality of life of the people according to the sufficiency economy philosophy of the administrators of the Northeastern subdistrict administrative organization, 2) to compare the quality of life of the people according to the philosophy of sufficiency economy of the administrators of the subdistrict administration organization. Northeastern Region Classified by location and work experience. Population used in research President of Tambon Administration Organization Vice President of Tambon Administration Organization The research instrument was a five-level questionnaire with an IOC value of 0.66-1.00. The reliability of the questionnaire was .98. The statistics used in the data analysis were: Frequency, percentage, mean, standard deviation T-test and F-test (One-way ANOVA)

The study indicated that

1. The promotion of the quality of life of the people according to Sufficiency Economy Philosophy of the Central Northeastern Administrative Organization Overall and individual. The overall level is very high. When considering each side, it was found that. Has been practiced to a great extent. The most practical aspects are the rationality. The least practical side is Moderation.

2. Comparison of the quality of life of the people according to Sufficiency Economy Philosophy of the Central North Eastern Administrative Organization Classified by location Overall and individual, not different.

3. Compare the quality of life of the people according to Sufficiency Economy Philosophy of the Central North Eastern Administrative Organization Classified by work experience. Overall and individual, not different.

Keywords: 1. Promotion of Quality of Life 2. Sufficiency Economy Subdistrict
3. Administrative Organization in the Northeast

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัย ครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญอ่านและตรวจงานวิจัย ที่ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ต่อไป

จุรี สายจันเจียม
หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	7
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล	13
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	22
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	47
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	48
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	49
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	53
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	53
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	63
5.1 สรุป	64
5.2 อภิปราย	65
5.3 ข้อเสนอแนะ	66

บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	70
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	71
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	75
ภาคผนวก ค แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของสอบถาม	77
ประวัติผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่	1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
ตารางที่	2 จำนวนและร้อยละสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	55
ตารางที่	3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมและรายด้าน	55
ตารางที่	4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความพอประมาณ	56
ตารางที่	5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความมีเหตุผล	57
ตารางที่	6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความมีภูมิคุ้มกัน	58
ตารางที่	7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านเงื่อนไขความรู้	59
ตารางที่	8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	60
ตารางที่	9 การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน	61
ตารางที่	10 การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	62

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	1	โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล
--------------	---	--------------------------------

หน้า

26

ภาพประกอบที่	2	โครงสร้างรวมขององค์การบริหารส่วนตำบล	28
ภาพประกอบที่	3	โครงสร้างการบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม	40
ภาพประกอบที่	4	กรอบแนวคิดในการวิจัย	48

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	
ตารางที่ 2	จำนวน ร้อยละ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	
ตารางที่ 3	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมและรายด้าน	75
ตารางที่ 4	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความพอประมาณ	50
ตารางที่ 5	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความมีเหตุผล	51
ตารางที่ 6	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความมีภูมิคุ้มกัน	52
ตารางที่ 7	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านเงื่อนไขความรู้	53
ตารางที่ 8	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	54
ตารางที่ 9	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน	55
ตารางที่ 10	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	56

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อมองย้อนหลังไปประมาณ 30 ถึง 40 ปี จะเห็นได้ว่าสังคมได้ทอดทิ้งหลักเกณฑ์การ อยู่ร่วมกันระหว่างคนกับคน นอกเหนือจากการเอาเปรียบธรรมชาติ คนยังเอาเปรียบคนด้วยกัน จนเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมหลายประการทั้งปัญหาหนี้สิน ปัญหาที่ดินทำกิน รวมถึงปัญหา ขาดโอกาสในการพัฒนาอาชีพของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาหนี้สิน เป็นตัวฉุดการพัฒนาของประชาชนในระดับฐานล่างของสังคม ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จากสังคมในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาารุดหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้งส่งผลให้ผู้คนในสังคมแต่ละประเทศต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆรวมทั้งได้ก่อให้เกิดปัญหาสำคัญได้แก่การเอาเปรียบผู้อื่นและเห็นแก่ตัวจนขาดคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตการเบียดเบียนกันการทำร้ายกันและกันการทุจริตคอร์รัปชันการแบ่งแยกฝ่ายและการขาดความสามัคคีกลมเกลียวของคนในชาตินับวันจะกลายเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขและยิ่งหากปล่อยไว้ให้เนิ่นนานออกไปก็จะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ จึงจำเป็นต้องสร้างสังคมให้เข้มแข็งด้วยการพัฒนาคนให้มีอาชีพและคุณภาพเยี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรมรู้จักความพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและนำไปสู่การแก้ปัญหาและการป้องกันปัญหาในอนาคต

พระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเป็นการนำเสนอทางออกให้กับสังคมปัจจุบันที่จะช่วยสร้างสังคมให้เข้มแข็งในการปฏิบัติหลักธรรมและหลักทำตามรอยพระยุคลบาทหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นหากมีการนำมาใช้ปฏิบัติจะนำไปสู่วิถีทางการดำเนินชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานอย่างมีคุณภาพและมีความสุขการมีความพอเพียงเป็นที่ตั้งจะทำให้รู้จักความพอดีจึงใช้ทางสายกลางที่ไม่มากไม่น้อยเกินไปซึ่งจะส่งผลไปถึงการบริหารจัดการตนเองและทรัพยากรต่างๆอย่างเหมาะสมไม่ฟุ่มเฟือยให้สิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ ฉะนั้นเมื่อมีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืนจะมีการดำเนินการด้านต่างๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไปก่อให้เกิดความสมดุลมั่นคงและยั่งยืนในระดับตนเองครอบครัวชุมชนและประเทศชาติตามเงื่อนไขและวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ไม่สร้างความขัดแย้งและความแตกต่างทางวัฒนธรรมทางความคิดและความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความพอเพียงว่า “ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเองจะต้องทอผ้าใส่เองอย่างนั้นมัน มากเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควรบางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก”(พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช,2552 หน้า 17).

หลักแนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนโดยน้อมนำกระแสพระราชดำรัสคุณธรรม 4 ประการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2554 อันสอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาคือหลักอริยสัจธรรม 4 ประการเป็นเครื่องขัดเกลาความต้องกรส่วนจำเป็นของผู้คนให้ลดน้อยลงอันจะเป็นรากฐานที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้ประชาชนรู้จักพออยู่พอกินมีความสงบซึ่งส่งผลให้การดำเนินชีวิตเกิดความสงบสุขร่มเย็นดังกระแสพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่าคุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่ 4 ประการประการแรกคือการรักษาความสัจความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมประการที่สองคือการรู้จักข่มใจตนเองฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้นประการที่สามคือการอดทนอดกลั้นอดออมที่จะไม่ประพฤติสร้างความชั่วความสัจสุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใดประการที่ 4 คือการรู้จักละวางความชั่วความทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมืองคุณธรรมสี่ประการนี้ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้วจะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขความร่มเย็นและมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปดังประสงค์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ ได้รับการสานต่อและรณรงค์กันอย่างกว้างขวาง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้จัดระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชน ภาคส่วนของสังคมทั้งระดับจังหวัด อนุภาค และระดับชาติ ได้ஆยเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักพื้นฐานของการพัฒนาในทุกระยะ และเป็นแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาต่อเนื่องจากแผน ฯ 8 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

การที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) และแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลง ครั้งสำคัญต่อทิศทางการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 ที่มีการปรับการเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมจากการเน้นพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลักแต่เพียงอย่างเดียวเป็นการเน้นให้คนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้การพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้คนมีความสุข และมีคุณภาพที่ดีขึ้นปัจจุบันในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 - 2558 “วิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570” ซึ่งน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ศูนย์สุขภาพชุมชนได้มีการจัดทำกรอบทิศทางของแผนพัฒนาฯ แล้วผ่านการจัดประชุมระดมความคิดเห็นในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่หมู่บ้าน/ชุมชนจนถึงระดับภาค และระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มเศรษฐกิจ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน เป็นต้น จากนั้นจึงนำมาประมวลเป็นแผนพัฒนาฉบับที่ 11 (สุชาติ อุดมโสภกิจ, (14พฤศจิกายน พ.ศ. 2555)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ.2542 และฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่นโดยราษฎรเลือกตั้งผู้แทนแต่ละหมู่บ้านเข้าไปเป็นสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจในการบริหารงานของตำบลตามที่กฎหมายกำหนดเป็นผู้มีบทบาทในส่วนการส่งเสริมการดำเนินชีวิตของประชาชน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัย การส่งเสริมภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาการส่งเสริมภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตาม ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีตำแหน่ง ต่างกัน มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน แตกต่างกัน

1.3.2 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยมุ่งศึกษา การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ใน 5 ด้าน 1. ด้านความพอประมาณ 2. ด้านความมีเหตุผล 3. ด้านภูมิคุ้มกัน 4. ด้านเงื่อนไขความรู้ 5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

2. ขอบเขตด้านประชากรที่วิจัย

1) ประชากรที่ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด รวม 1,905 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 320 คน

2). ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variable)

ตำแหน่ง

- 1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ประสบการณ์ในการทำงาน

- 1) ต่ำกว่า 4 ปี
- 2) 4 - 8 ปี
- 3) มากกว่า 8 ปี

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของผู้บริหารในการปฏิบัติงาน ซึ่งจำแนกได้ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1). ด้านความพอประมาณ 2). ด้านความมีเหตุผล 3). ด้านภูมิคุ้มกัน 4). ด้านเงื่อนไขความรู้ 5). ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

3. ขอบเขตด้านสถานที่ทำวิจัย

สถานที่ในการวิจัย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ทำวิจัย

ระยะเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้ ระหว่าง วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2559

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ได้องค์ความรู้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางเพื่อความเจริญของงานแห่งปัญหาได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

5.2 ได้การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.3 ได้นำผลการวิจัยไปเขียนบทความวิจัยลงตีพิมพ์ในวารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

5.5 ได้นำผลการวิจัยไปนำเสนอในการสัมมนาวิชาการระดับประเทศและนานาชาติ

5.6 ส่งผลการวิจัยไปให้กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

5.7 จัดส่งผลการวิจัยไปให้ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

5.8 นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ เช่น C.D ROM,Website และวิทยุ เป็นต้น

5. คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยไว้ ดังนี้

ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยงานที่มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า อบต. มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารท้องถิ่น รูปแบบหนึ่งซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2456 โดยยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต ใจความสำคัญคือ การยึดทางสายกลางที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยอาศัยเงื่อนไขของความรู้ คือ ครอบรู้ ครอบคอบ ระมัดระวัง และเงื่อนไขคุณธรรม คือ ชยัน อุดทน แบ่งปัน เพื่อนำไปสู่ความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง โดยส่งเสริมกิจกรรมการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้การออมทรัพย์ การเอื้ออาทร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การส่งเสริมคุณภาพชีวิต หมายถึง การสร้างความรู้ความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ถึงการพัฒนาตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เกิดความสมดุลและยั่งยืน ชุมชนจะต้องเข้มแข็งสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้รับความร่วมมือจากทางราชการ ชุมชน หมู่บ้านและประชาชนทุกภาคส่วน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ คือ อุ่มชูตนเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน สามารถเลี้ยงตัวเองในระดับครอบครัวเป็นพื้นฐานก่อน แล้วค่อยขยายไปสู่ธุรกิจชุมชน

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภค ที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณา จากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

ความมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขความรอบรู้ หมายถึง **เงื่อนไข** ความรู้ประกอบด้วยความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติตลอดจนข่าวสารและเทคโนโลยี

เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง **เงื่อนไข**คุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ประชาชน หมายถึง ราษฎรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางที่เป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นับถึงวันตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม 1) ต่ำกว่า 4 ปี 2) 4-8 ปี 3) มากกว่า 8 ปี

ตำแหน่ง หมายถึง ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง แบ่งออก 2 กลุ่ม นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าตำรา เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากประเทศใดมีการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมั่นคงแล้ว ย่อมทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศนั้นมั่นคงไปด้วย เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเปรียบเสมือนสถาบันการฝึกสอนประชาธิปไตยในทางปฏิบัติให้ประชาชนมีประสบการณ์ความรู้และความเข้าใจกลไกในการบริหารงานของการปกครองตนเองในระดับพื้นฐาน เพื่อให้พร้อมเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองในระดับชาติ ซึ่งมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากกว่าหลายเท่าในโอกาสต่อไป

2.1.1 ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson) (2548 : 21).นิยามคำว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้ “การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง “หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้อำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ” สรุปหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1) การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองของชุมชนหนึ่งซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยแบ่งออกเป็น การปกครองกรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา

2) การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การอย่างแท้จริง หากมีอำนาจน้อยเกินไปก็อาจปฏิบัติหน้าที่ไม่สมเจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น หากมี

อำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขตหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะกลายสภาพเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาลกลาง อำนาจของท้องถิ่นนั้นมีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญ และความสามารถของประชาธิปไตยในการพิจารณาการกระจายอำนาจในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นระดับใดจึงเหมาะสม

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเองสิทธิตามกฎหมายแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล เป็นต้น

3.2 สิทธิในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

4) มีองค์การที่จำเป็นในการปกครองตนเอง องค์การที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งสองฝ่าย คือ องค์การบริหารและองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

5) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนแนวคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงาน เพื่อให้สมกับเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเน้นในการที่ประชาชนสามารถเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบ และ กลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย

6) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนแนวคิดที่ว่าในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงาน เพื่อให้สมกับเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชนและอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเน้นในการที่ประชาชนสามารถเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทน นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย”

โจน เจ. คลาร์ก (John J. Clarke) ให้นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง “หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง”

เดเนียล วิท (Daniel Wit) ได้ให้นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง “การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือ กระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือบางส่วน ในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาอยู่ที่ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและการบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน”

แฮริส จี. มอนตาญู (Haris G. Montagu) ให้นิยามว่า หมายถึง “การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด”

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway) ได้อธิบายว่า “การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองตนเองของชุมชนแห่งหนึ่ง แห่งใด ที่มีองค์การเกิดขึ้น ทำหน้าที่ในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารงานคลัง มีอำนาจในการวินิจฉัย ตัดสินใจ และสภาของท้องถิ่นเป็นองค์การสำคัญขององค์การนี้”

อุทัย หิรัญโต (2523 : 32) กล่าวไว้ใน สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ได้ให้ความหมายของการ ปกครองส่วนท้องถิ่นว่า หมายถึง “การปกครอง ที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินกิจการบางอย่าง เพื่อบำบัด ความต้องการของตนเอง การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดการเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาเองทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้ มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม”

สำนักงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง (2534, หน้า 52) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า หมายถึง “การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น มีโอกาสปกครองและบริหารท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อสนองความต้องการส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชนโดยให้เหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อม จะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมิงบประมาณของตนเองและมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร”

ชัยยุทธ รัตนพุ่มวรรณ ได้สรุปถึง ลักษณะการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ความจำเป็นในการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1) ลักษณะการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย มีการแบ่งลักษณะการบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ กิจการงานบางประการที่รัฐมอบให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นรับไปบริหารงานเอง ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 69 บัญญัติไว้ว่า “ท้องถิ่นใดที่เห็นสมควรจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดระเบียบการปกครองเป็นราชการส่วนท้องถิ่น”

ลักษณะของการมอบอำนาจให้ประชาชนปกครองให้ช่วยกันคิดริเริ่มหรือตัดสินใจปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตน เป็นลักษณะของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ลักษณะนี้ทำให้เกิดมีการปกครองตนเองและความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่ก็ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของรัฐตามสมควร เนื่องจากส่วนท้องถิ่นเป็นงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และมีเจตนาจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานให้มาก ดังนั้น การจัดรูปแบบองค์การบริหารและบริหารงานต่างๆ จึงแตกต่างไปจากการบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กล่าวคือ รูปแบบ

การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหลักกว้าง ๆ นั้น คล้ายคลึงกับรูปแบบการปกครองประเทศ คือให้มีฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ โดยให้ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นองค์ประกอบแสดงให้เห็นถึงลักษณะการปกครองตนเอง ด้วยการให้ราษฎรเลือกผู้แทนของตน เข้าไปกำหนดนโยบายการบริหารในท้องถิ่น ส่วนฝ่ายบริหารเป็นผู้รับนโยบายของฝ่ายนิติบัญญัติมาปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จ

2) ความจำเป็นในการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น ในสังคมใดก็ตามโดยเฉพาะสังคมประชาธิปไตย การสนับสนุนของประชาชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง และวิธีการหนึ่งที่สำคัญสำหรับระบอบประชาธิปไตยคือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะความต้องการในการเลือกสรรตัวแทนของตนเพื่อดำเนินการ ถึงแม้ว่ารัฐบาลในแต่ละประเทศจะมีแนวโน้มในการกำกับและรวมอำนาจการปกครองสู่ศูนย์กลางเพื่อประโยชน์การรวมอำนาจในลักษณะเช่นนี้ ไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการระดับท้องถิ่นได้อย่างครอบคลุมบางส่วน ขณะเดียวกันรัฐบาลกลางก็จำเป็นต้องจัดให้มีการกระจายความรับผิดชอบ และอำนาจในการปกครองตนเองให้แก่ท้องถิ่นด้วย

3) ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผลที่เกิดจากความจำเป็นของรัฐบาลในการกระจายอำนาจการปกครองบางส่วน โดยให้ท้องถิ่นดำเนินการบางอย่างได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นเอง การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมิใช่การปกครองโดยอิสระอย่างสิ้นเชิงหรือมิใช่การปกครองที่เกิดจากลัทธิของชุมชนท้องถิ่น แต่เป็นผลที่เกิดจากรัฐเป็นผู้ให้การปกครองส่วนท้องถิ่น

จากคำจำกัดความหรือความหมายของคำว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นข้างต้น พอสรุปได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเองโดย ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนา และให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวมีอำนาจในการกำหนดความต้องการในท้องถิ่นของตนเองและหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

2.1.2 องค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อรรถัย กิจผล (2544 : 187). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการบริการสาธารณะแก่ประชาชนที่มาจากหลักการกระจายอำนาจภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ซึ่งการที่ท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้นั้นต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 5 ประการ คือ

- 1) มีการกำหนดพื้นที่หรือชุมชนที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบให้ชัดเจน
- 2) มีหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากประชาชน โดยมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารในเขตความรับผิดชอบ
- 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่ง ถือว่าเป็นหัวใจของการปกครองตนเองของการปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) มีการโอนอำนาจหน้าที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
- 5) มีความอิสระในการบริหารโดยมีฐานะทางกฎหมายมีอำนาจในการหารายได้ การจัดทำงบประมาณรายจ่าย มีแหล่งรายได้ และบุคลากร

อุทัย หิรัญโต กล่าวถึง ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1) สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2) พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3) การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4) องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5) การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6) อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติ กิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชา ของหน่วยงานทางราชการ

7) งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขต ที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุง ท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8) การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับ ดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระ ในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ได้หมายความว่า มีอิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่น จะกลายเป็น รัฐอธิปไตยไป รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรม การปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครอง ตนเองอย่างกว้างขวาง

2.1.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ชวงศ์ ฉายะบุตร (2539:26-27).ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังต่อไปนี้

1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัดภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมากทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2) เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกัน การรอร์รับเงินจากรัฐบาลอย่างเดียวย่อมไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3) เพื่อความประหยัด ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นจึงจำเป็นโดยให้อำนาจท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่นทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก

4) เพื่อให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2518 : 6-7).กล่าวถึง การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หลักการสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การปกครองส่วนท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่นนั้นนับได้ว่าเป็นผู้นำท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้

ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคย มีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2) การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเอง มิใช่เป็นการปกครองอันเป็นคำสั่งจากเบื้องบน การปกครองตนเองคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่างๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยแก้ไขปัญหาลงของท้องถิ่นของตน

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากประเทศใดมีการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมั่นคงแล้ว ย่อมทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศนั้นมั่นคงไปด้วย เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่นคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่างๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยแก้ไขปัญหาลงของท้องถิ่นของตน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นไว้ 2 รูปแบบคือ สภาตำบล (ที่มีอยู่เดิม) กับองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ให้มีสภาพเป็นนิติบุคคล โดยอ้างอิงรูปแบบของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งอยู่ก่อนแล้วเป็นหลัก เช่น เทศบาล และสุขาภิบาล รวมทั้งเพิ่มอำนาจหน้าที่บางประการให้องค์กรทั้งสองสามารถริเริ่มได้โดยตนเองบ้าง ทั้งนี้ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานในตำบลที่มีรายได้โดยรวมไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ให้จัดตั้งเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด มีรายได้ และมีทรัพย์สินเป็นของตนเอง

2.2.1 โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างการบริหารงานตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มีโครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วย

1) **สภาองค์การบริหารส่วนตำบล** ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 6 คน และถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ 3 ประการ คือ

1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2) **คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล** ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล คนหนึ่ง และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ 4 ประการ ดังนี้

2.1 บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบัญญัติและแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

2.3 รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

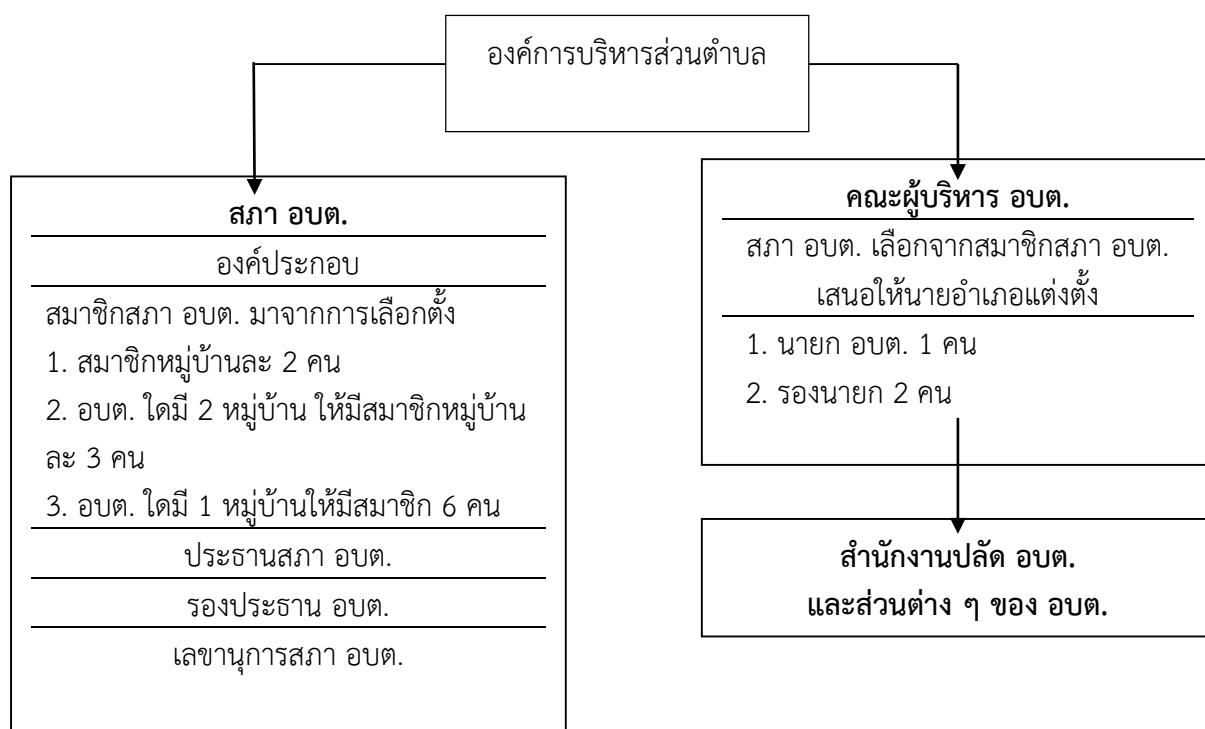
2.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

3) **โครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบล** องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างองค์กร ดังนี้

3.1 สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานพิมพ์ดีด งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานการประชุม งานเกี่ยวกับการตราข้อบัญญัติตำบล งานนิติการ งานการพาณิชย์ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัดทำข้อบัญญัติ งานงบประมาณประจำปี งานขออนุมัติดำเนินการตามข้อบัญญัติ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

3.2 ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีรายได้และการนำส่งภาษี งานเกี่ยวกับการตัดโอนเงินเดือน งานรายงานเงินคงเหลือประจำวัน งานขออนุมัติเบิกตัดปีและขอขยายเวลาเบิกจ่าย งานจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน งบทรัพย์สิน หนี้สิน งบโครงการเงินสะสม งานการจัดทำบัญชีทุกประเภท งานทะเบียนคุมเงินรายได้ รายจ่าย งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

3.3 ส่วนโยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ งานประมาณการราคาค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้างและซ่อมบำรุงทาง อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานควบคุมการก่อสร้าง งานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

ภาพประกอบที่ 2.1 แสดงโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546

4) บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

4.1. บุคลากรฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และถ้าองค์การ

บริหารส่วนตำบลได้มีเพียง 2 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง สำหรับประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือก ส่วนเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบุคลากรฝ่ายบริหารสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

4.2. บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

4.2.1 พนักงานส่วนตำบล ซึ่งเป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตั้ง

4.2.2 ลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.2.3 ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร้องขอให้ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราว (โกวิท พงงาม, หน้า 245).

2.2.2 ภารกิจและหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (ฉบับที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546) ในมาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
(2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

(3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

(4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

(6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

(7) คัดค้าน คัดค้าน และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตาม ความจำเป็นและสมควร

(มาตรา 67 “(8)” แก้ไขโดย พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มาตรา 14 และ “(9)” บัญญัติเพิ่มโดย พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มาตรา 15)

2) ภารกิจและหน้าที่ที่อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (ฉบับที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546) ใน มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

(มาตรา 68 “(12) และ (13)” บัญญัติเพิ่มโดย พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 มาตรา 16) (กรมการปกครอง, 2547, หน้า 17).

นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นอีก 31 ประการ ได้แก่

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ
- 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 4) การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- 5) การสาธารณสุขการ
- 6) การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ
- 7) การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน
- 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 9) การจัดการศึกษา

- 10) การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและ
ผู้ด้อยโอกาส
- 11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดี
ของท้องถิ่น
- 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 14) การส่งเสริมกีฬา
- 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ
ประชาชน
- 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
- 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และ
สาธารณสุขสถานอื่น ๆ
- 24) การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
- 25) การผังเมือง
- 26) การขนส่งและวิศวกรรมจราจร
- 27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 28) การควบคุมอาคาร
- 29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและการรักษา
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 31) กิจการอื่นที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศ
กำหนด(พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
พ.ศ. 2542) (กรมการปกครอง, 2543, หน้า 89).

มาตรา 69 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้นไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนิน กิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้า ตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วน ตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการ ดำเนินกิจการดังกล่าว ให้ กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นของ องค์การบริหารส่วนตำบลไป ประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

“มาตรา 69/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อ ประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตาม กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด”

(“มาตรา 69/1” เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 29)

มาตรา 70 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้องค์การบริหารส่วน ตำบลมี สิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของ ทางราชการใน ตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษา ความมั่นคงแห่งชาติ

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล คือ องค์กรปกส่วนท้องถิ่นที่ถูกจัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความ เป็นอิสระในการดำเนินงานภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด มีรายได้ และมีทรัพย์สินเป็นของตนเอง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544

เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วย พัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นพร้อมทั้ง ปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมา เป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในปีแรกของแผนฯ ประเทศไทยต้อง ประสบวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และส่งผลกระทบต่อคนและสังคมเป็นอย่างมาก จึงต้องเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพมั่นคง และ ลดผลกระทบจากวิกฤตที่ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานและความยากจนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

- การพัฒนาศักยภาพของคน
- การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน
- การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบทเพื่อ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของ ประชาชนอย่างทั่วถึง
- การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนา คนและคุณภาพชีวิต
- การจัดหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การพัฒนาประชาธิปไตย เป็นการพัฒนาภาครัฐให้มีสมรรถนะ และพันธกิจหลักในการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะ ของคนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ
- การบริหารจัดการเพื่อให้มีการนำแผนพัฒนาฯไปดำเนินการ ให้เกิดผลในทางปฏิบัติด้วยแนวทางการแปลงแผนไปสู่การ ปฏิบัติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ได้อัญเชิญ“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคมเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 สรุปได้ว่า ประสบความสำเร็จที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การมีหลักประกันสุขภาพที่ มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ และการลดลงของปัญหายาเสพติด

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน
- (2) เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก
- (3) เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ
- (4) เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง

ลำดับความสำคัญของการพัฒนา

- (1) การเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัวอย่างรวดเร็วและมีเสถียรภาพ
- (2) การสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก
- (3) การบรรเทาปัญหาสังคม
- (4) การแก้ปัญหาความยากจน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับ

ที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมร่วมดำเนินการใน ทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2558 ตามวิสัยทัศน์ 3 พันธกิจ 3 วัตถุประสงค์ 4 เป้าหมายหลัก และ 7 ยุทธศาสตร์ ตามการศึกษาจากบริบทตลอดจนจุดแข็ง จุดอ่อนโอกาสและภัยคุกคามของประเทศไทยวิสัยทัศน์ "ประเทศมีความมั่นคงเป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง" 3 พันธกิจ ได้แก่ การพัฒนาฐานการผลิตและบริการ การสร้างความเป็นธรรมและ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และสร้างภูมิคุ้มกันจากวิกฤตการณ์

3 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน คนไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และพร้อมเชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นสุข

4 เป้าหมายหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งสมดุล ความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น มีหลักประกันสังคมที่ทั่วถึง และสังคมไทยมีความสุขอย่างมีธรรมาภิบาล

7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การสร้างฐานการผลิตให้เข้มแข็ง สมดุล อย่างสร้างสรรค์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต การค้า การลงทุน การพัฒนาคุณภาพคน ทั้งความรู้คู่คุณธรรม สังคม มั่นคงเป็นธรรม มีพลังและเอื้ออาทร เน้นการผลิตและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงของพลังงานและอาหาร และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศจะเห็นได้ว่า แผนฉบับที่ 11 นั้น เน้นการ "ตั้งรับ" มากกว่า "รุก" โดยเน้นการป้องกันปัญหาจากวิกฤตการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพราะเราเพิ่งผ่านวิกฤตการณ์เศรษฐกิจโลก และวิกฤตการณ์ทางการเมืองภายในประเทศมาหมาด ๆ

การเน้น "ภูมิคุ้มกัน" นั้นเป็นเพียงเป้าหมายขั้นต่ำเหมือนคนที่ปลอดโรค เพราะมีภูมิต้านทานโรค แต่ไม่ได้บอกว่าสุขภาพแข็งแรงมีกำลังวังชาติเพียงไร เชื่อว่าพวกเราไม่ได้ต้องการเพียงให้ประชาชนพอมีกินประชาชนควรจะมี "กินดีอยู่ดี" และมี "คุณภาพชีวิต" ที่ดีขึ้นกว่าเดิม อีกนัยหนึ่ง ผลโดยรวมประเทศไม่ควรมีสถานะเพียงเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศอาเซียนด้วยกันหรือเพียงแต่ดีกว่า พม่า ลาว กัมพูชา บ้าง แต่เราควรจะต้องตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยมีความ "มั่งคั่ง" อยู่ในชั้นแนวหน้าของอาเซียน ที่จะแข่งขันกับประเทศ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ได้ และตัวอย่างที่ดีๆ ของประเทศนอกอาเซียนอื่นๆ เช่น เกาหลี และจีน เป็นต้น

จากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการในการปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบัน เพราะนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 , 10 และ 11 เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนา และบริหารประเทศควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนา การพัฒนาแบบบูรณาการ เป็นองค์รวมที่มี "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยยึดหลักทางสายกลาง ในการดำเนินชีวิตโดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ในประเทศตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนและอยู่ใกล้ชิดประชาชน ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานตามระเบียบกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล จึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องส่งเสริมประชาชนในชุมชนของตนให้มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอย่างยั่งยืน

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.1 แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาแนวการดำรงชีวิต ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีกระแสพระราชดำรัส เนื่องในวันเฉลิมพระชนพรรษา 5 ธันวาคม ทรงแนะนำทางรอดของคนไทย “ต้องช่วยกันกิน ใช้ของที่ผลิตขึ้นเอง อย่าคิดแต่ทุ่มทำเพื่อส่งออกอย่างเดียว และทรงเตือนสติ อย่าทำอะไรเกินตัว ให้อยู่อย่างสมถะและสามัคคี จะช่วยให้ชาติรอดพ้นวิกฤต” เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 เป็นต้นมา และข้อความที่สำคัญอีกตอนหนึ่งแห่งพระราชดำรัส ที่ได้พระราชทานแก่ผู้ที่ไม่เข้าเฝ้าฯ เพื่อถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา ฯ พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2517 ความว่า คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเซย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งทันสมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกินไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรื่องอย่างไร แต่เรามีความพออยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้เราก็จะรอดยิ่งยวดได้

แนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 48 ปี และได้ทรงเน้นย้ำแนวการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต พุฒถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทางการเมืองไทยแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสำคัญในการสถาปนาอำนาจนำด้านอุดมการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กษัตริย์นิยม ในสังคมไทย ในฐานะ “กษัตริย์นักพัฒนา” ซึ่งส่งผลต่อการเติบโตของอุดมการณ์เศรษฐกิจพอเพียง สิ่งเหล่านี้ถูกต่อยอดและผลิตซ้ำโดยสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ สื่อมวลชน ส่งผลให้เศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทต่อการกำหนดอุดมการณ์การพัฒนาของประเทศ และการพยายามตีความเพื่อสร้างความชอบธรรมในการพัฒนาโดยปัญญาชน อย่างเช่น ประเวศ วะสี เสน่ห์ จามริก อภิชัย พันธเสน และฉัตรทิพย์ นาถสุภา ซึ่งเชื่อมโยงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับอุดมการณ์วัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเคยถูกเสนอมาก่อนหน้าโดยองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนหนึ่งนับตั้งแต่พุทธทศวรรษ 2520 ก็ได้ช่วยให้อุดมการณ์เศรษฐกิจพอเพียงขยายครอบคลุมส่วนต่าง ๆ ของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และได้จัดทำเป็นบทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้้นำความกราบบังคลทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2542 โดยทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำบทความที่ทรงแก้ไขแล้วไปเผยแพร่ เพื่อเป็น

แนวทางปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542

สรุปแล้วพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยนี้ คือวิถีชีวิตไทยที่ยึดทางสายกลางความพอดี พอดีในด้านจิตใจ พอดีในด้านสังคม พอดีในด้านทรัพยากรธรรมชาติ พอดีในด้านเทคโนโลยี พอดีในด้านเศรษฐกิจ

2.3.2 ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักคิดที่มีชื่อเสียงในสังคมไทย ได้ให้ความหมายของคำว่าเศรษฐกิจ ไว้ว่า หมายถึง งานเกี่ยวกับการผลิต จำหน่ายแจก

เศรษฐกิจพอเพียง มีความหมายอย่างเดียวกัน หรือเหมือนกันกับเศรษฐกิจสมดุล เศรษฐกิจบูรณาการ เศรษฐกิจศีลธรรม เศรษฐกิจพื้นฐาน และ เศรษฐกิจชุมชน โดยในส่วนของเศรษฐกิจพื้นฐานนั้น หมายถึงเศรษฐกิจที่คำนึงถึงการทะนุบำรุงพื้นฐานของตัวให้เข้มแข็งทั้งทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจพื้นฐานของสังคมก็คือเศรษฐกิจชุมชน เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจพื้นฐานกับเศรษฐกิจชุมชนคืออย่างเดียวกัน หัวใจของเศรษฐกิจพื้นฐาน หรือ เศรษฐกิจชุมชนอยู่ที่การรวมตัวของชาวบ้านในการทำอาชีพต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม การแปรรูปอาหาร งานหัตถกรรม ธุรกิจชุมชน ศูนย์การแพทย์แผนไทย กองทุนชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มทุนทุก ๆ ทางพร้อมกันคือ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสิ่งแวดล้อม ทุนทางเศรษฐกิจ อภิชัย พันธเสน ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดเพื่อปรับทิศทางการพัฒนาประเทศไทย เศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความพอประมาณ เน้นความสมควรมัน มีรากฐานความคิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้าในข้อที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งในการผลิตสินค้า และบริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่ตนไม่ได้เป็นเจ้าของ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญคือ ไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่มีพันธนาการอยู่กับสิ่งใด โดยสรุปคือหันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป็นหลักคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน รู้จักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทั้งภายนอกและภายใน ภายนอกกระทบเข้ามา ภายในก็มีการเปลี่ยนแปลงด้วย จะพอเพียงได้ ต้องคำนึงถึง 3 หลักการ คือ

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่นการผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาหรือแนวคิดโดยมีหลักการและอุดมการณ์ที่ช่วยพัฒนาชีวิตมนุษย์และสังคมให้มุ่งไปสู่ความยั่งยืนด้วยการรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง พอเพียง ไม่โลภมาก มีเหตุผล และไม่ประมาท

จากความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่า ความพออยู่พอกินยึดมั่นทางสายกลางในการดำรงชีวิต คือส่วนสำคัญที่จะทำให้คนเรามีความพอประมาณ มีเหตุผล ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

2.3.3 หลักพอประมาณปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1) ความเป็นมาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นเครื่องมือโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจแห่งคุณภาพ คือความสมดุลระหว่างสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ เป็นเศรษฐกิจแห่งศีลธรรม เป็นนโยบายหรือหลักการที่สังคมพึงยึดถือควบคู่ไปกับเศรษฐกิจเสรี หรือเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนที่ดีแห่งจิตใจ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และมีความเป็นองค์รวม (Holistic) ภารกิจแรกของหลักการเศรษฐกิจพอเพียง คือ การฟื้นฟู บูรณะคุณค่าและศักยภาพของชนบทอันเป็นฐานอยู่ข้าวอยู่น้ำของประเทศเพราะในอดีต 40 กว่าปีที่ผ่านมานั้น ฐานเหล่านี้ถูกทำลายลงไปเนื่องมาจากการพัฒนาที่ผิดทางด้วยไม่ใช่เศรษฐกิจแบบยั่งยืน ประยุกต์กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ดังนี้

2) หลักพอประมาณปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวพระราชดำริเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นทางเลือกใหม่ในการพัฒนาตน ชุมชนและประเทศชาติโดยมีคุณธรรมนำการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพการกระจายความสุขโดยทั่วถึง ด้วยการกระจายรายได้แต่คนมีรายได้เพียงพอต่อความต้องการของชีวิตในการเป็นอยู่อย่างพอเพียง เพื่อจะทำให้ชีวิตมีความสุข และทำให้เกิดคุณธรรมตามกันมา เพราะถ้าเราต้องปากกัดตีนถีบทุกวัน จะไม่สามารถพัฒนาคุณธรรมให้สูงขึ้นได้ ความจนไม่ทำให้ชีวิตและจิตใจต่อมขมขึ้น ต้องอยู่อย่างแล้งแค้น และมีการทำลายมากกว่าการสร้างสรรค์

ความพอเพียงใน “เศรษฐกิจพอเพียง” ไม่ได้จำกัดอยู่ที่การบริโภคในเรื่องเงินทองเท่านั้น แต่มุ่งเน้นไปในการสร้างความ “พออยู่ พอกิน” ความเหมาะสมพอเพียงและความพอดี ต่อการดำเนินชีวิตและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการดำรงอยู่ด้วยดีและยั่งยืน ปรัชญาหลักของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นมรรควิธีของการเดินสายกลางตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผสมผสานกลมกลืนด้วยมิติทางด้านจริยธรรมของการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่ง สงเคราะห์เกื้อกูลพึ่งพากัน ความพอเพียงมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ รู้จักประมาณ การมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน “การรู้จักประมาณ” การมีชีวิตอยู่ในทางสายกลาง และเป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งของ “ความพอเพียง” ส่วนแนวทางในการมีเหตุผล หมายถึง การใช้ปัญญาในการพิจารณาวิเคราะห์ และสามารถแก้ไขปัญหาให้ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง มีการใช้ชีวิตอยู่อย่างมีเหตุผล รู้จักการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง อย่างแท้จริง ส่วนในทางภูมิคุ้มกัน หมายถึง ความสามารถที่เราจะต่อต้านอำนาจทางลบไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอก เรามีความสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ ทั้งในด้านวัตถุและด้านจิตใจ

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีฐานคิดที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคนในชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการจรรโลงรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ใช้ในยุคบริโคนิยมจะช่วยให้คนเรามีชีวิตที่เรียบง่าย มีเหตุผล และไม่โลภมาก รู้จักการใช้สอยอย่างประหยัดมัธยัสถ์ ไม่ดิ้นรนตามแรงยุยงของความโลภและความหลงผิด การแสวงหาสิ่งใหม่มาแทนที่ในสิ่งที่ดีอยู่แล้ว หลงผิดคิดว่าสิ่งใหม่มีคุณค่าคุณภาพดีกว่าสิ่งเก่านั้นทำให้เราทุกข์โดยไม่มีความจำเป็น ในสิ่งที่ตรงกันข้ามการที่เรามีความเป็นอยู่โดยพอเพียง ความพอดีและรู้ประมาณการบริโภควัตถุต่าง ๆ ก็จะเป็นชีวิตที่ดำเนินไปตามเหตุผล มีความเป็นอยู่มากกว่าความและความโลภที่ไม่สิ้นสุด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความแตกต่างจากปรัชญาของระบบเศรษฐกิจตลาด (Market Economy) หรือ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการของการสะสมส่วนเกิน และให้ผู้ผลิตฝากความหวังไว้กับ “กลไกราคา” คือ อุปสงค์ และอุปทาน ในตลาดว่าจะทำหน้าที่ของมันอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่มีอคติ แต่เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติ จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสามารถลดหรือขจัดความยากจน การว่างงาน และความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ หากเรื่องทั้งสามนี้ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น แสดงว่าประเทศชาติกำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนา แต่ถ้าเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเรื่องทั้งสามนี้ไม่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือในทางตรงกันข้ามกลับมีสภาพที่เลวลงไปกว่าเดิม ก็ไม่เรียกว่าเป็นการพัฒนา ถึงแม้ว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนจะเพิ่มสูงขึ้นก็ตามแต่ถ้าจิตใจของบุคคลที่อยู่ในสังคมต่ำทรามลงก็ไม่เรียกว่าเป็นการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจจึงควรเน้นไปที่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในประเทศให้ดีขึ้น โดยการส่งเสริมให้เจริญรุ่งเรืองด้านการพัฒนาอาชีพของประชาชน และพัฒนาด้านจิตใจให้มีคุณธรรมไปพร้อม ๆ กันอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ทางสังคมการเมืองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนในประเทศมีความสุขและมีสังคมที่มีคุณภาพ ด้วยการยึดทางสายกลางผสมผสานกับสถานการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะการพัฒนาอาชีพของประชาชน เป็นสาระสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาช้านานแล้ว เพราะการส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพเป็นหลักแหล่งมีรายได้แน่นอนตามควรแก่อัตภาพ เป็นหลักสำคัญในการสร้างสรรค์ให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ตนเองและครอบครัว ซึ่งเป็นมูลฐานของสังคมในส่วนรวมต่อไป

การพัฒนาประเทศตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยม การผูกเศรษฐกิจของประเทศเข้ากับเศรษฐกิจโลกแบบทุนนิยม ส่งผลให้บริโณคนิยมมีอิทธิพลมากขึ้นทุกที การแผ่ขยายของการบริโณคนิยมไปแทบทุกส่วนของสังคม ทำทนายชาวพุทธทุกคนว่าจะสามารถนำหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในการจัดการอิทธิพลของบริโณคนิยมได้มากน้อยเพียงใด แนวคิดในการพึ่งตนเองมีความหมายทั้งในแง่ที่เป็นจุดหมาย (Goals) และเป็นมรรควิธี (Means) ที่จะบรรลุจุดหมายนั้นได้ ในแง่จุดมุ่งหมายอาจถือได้ว่า การพึ่งพาตนเองเป็นความเชื่อหรือปรัชญาชีวิตที่ยึดมั่นในคุณธรรมแห่งการกระทำที่เป็นการใช้ความพยายามของตนเองที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ การจะบรรลุถึงการพึ่งพาตนเองนั้น มีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม นี้เป็นอีกวิธีที่จะไม่ไหลไปตามกระแส คือการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง

3) ระบบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทุกสังคมในโลกมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความเจริญทางเทคโนโลยี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ปรัชญาของระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาและการบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงปรัชญาและแนวคิดพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของระบบเศรษฐกิจพอเพียง ระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

แม้ระบบเศรษฐกิจจะมีรูปแบบต่าง ๆ กัน แต่หน้าที่ของระบบเศรษฐกิจทุกระบบมีเหมือนกัน คือ เป็นกลไกที่ทำหน้าที่แก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ คือ จะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร การที่ประชาชนแต่ละประเทศต่างสังวรในฐานะของตน ว่าสามารถในการดำรงชีพตามสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทย ในปัจจุบันนี้เป็นอย่างไร แม้ไม่มีรายได้มากก็สมควรใช้อย่างประหยัดไม่ตกอยู่ในความประมาท แต่มีใช้การจ่ายอย่างกระเปียดกระเสียดจนกลายเป็นการตระหนักรับระบบเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจสังคมชนบทก็ คือระบบเศรษฐกิจสหกรณ์ภายใต้ปรัชญาการพึ่งพาตนเองและความพอมีพอกินอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมในพื้นที่

แนวคิดพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจพอเพียง การจะมีชีวิตที่พอเพียงซึ่งเป็นหัวใจใจของระบบตามแนวพระราชดำรัสนี้ประกอบหลักอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1) การปฏิรูปแนวความคิดใหม่อันเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง การรู้จักสร้างสำนึกด้านจริยธรรม เช่น ความรู้จักประมาณตนอย่างมีเหตุผล รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผล หรือผลผลิต ให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา หลักใหญ่สำคัญยิ่งคือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง

2) แนวความคิดสภาพสังคม เมื่อปัจเจกชนมีความเข้มแข็งทางความคิดแล้วมารวมเป็นกลุ่ม ชุมชนจากสังคมเล็กไปสู่สังคมใหญ่ เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้าน หรือองค์กรชาวบ้าน และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว ชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะสามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่า เศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อม ๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสามารถทำได้โดยง่าย ถ้าคนอันเป็นทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละสังคมมีคุณภาพทางปัญญาอันเกิดจากการพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักการรู้จักเพียงพอ

3) แนวความคิดในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อสมาชิกในสังคม รู้จักประมาณตนและพึ่งพาตนเอง เป็นหลักหรือสามารถพัฒนาการใช้ปัญญาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจน สังคมมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านค่านิยม ความคิด เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการผลิต จะส่งผลให้ ต้นทุนการผลิตต่ำลง เพราะทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นถือว่าเป็นทุนซึ่งหาได้ง่าย และ ประหยัดที่สุดในการสร้างผลผลิตให้แก่สังคมนั้น ๆ

เศรษฐกิจพอเพียง กล่าวถึงหลักการแห่งการพึ่งตนเองโดยยึดหลักสำคัญของความพอดี 5 ประการ คือ

1) ความพอดีด้านจิตใจ ต้องเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม

2) ความพอดีด้านสังคม ต้องมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ รู้จักฝึกกำลังและที่สำคัญคือมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงแข็งแรง

3) ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างชาญฉลาดและรอบคอบเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด และที่สำคัญคือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป

4) ความพอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการและการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเองและสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

5) ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของตน ยึดหลัก พออยู่ พอกินพอใช้

สรุปแล้วแนวความคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเศรษฐกิจที่เกิดจากความต้องการอย่างแท้จริงสำหรับมนุษย์ ก็คือเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน เศรษฐกิจแบบนี้มีความต้องการตอบสนองความต้องการด้วยผลผลิตจากธรรมชาติ เป็นสำคัญ จึงอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติมากที่สุด ผู้ปฏิบัติตามนี้จะสามารถอุ้มชูตัวเองได้ มีชีวิตอยู่ดีมีสุขไม่เดือดร้อน

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามที่กล่าวมานั้น หากจะยกประเด็นที่สำคัญ หรือจุดเด่น แล้วสามารถอธิบายได้ดังนี้

จุดเด่นแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคม บนฐานของความมีเหตุมีผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคง ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน พัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจ และสังคมที่หลากหลาย และครอบคลุมทั่วถึง สร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่าอยู่ บนพื้นฐานของความยุติธรรมในสังคม เสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังควบคู่กับการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง ความตระหนักถึงคุณค่า เศรษฐกิจที่ดีศรีความเป็นมนุษย์เพื่อลดความขัดแย้งเศรษฐกิจพอเพียง คือ สามารถอุ้มชูตัวเองได้ สามารถอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความพอกินพอใช้ มีความสุจริต มีความกินดี อยู่ดี ชุมชนสังคมมีความสงบเป็นปกติสุข ดังที่ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม ได้ให้ทัศนะไว้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของวิถีชีวิตที่แตกต่างจากเศรษฐกิจกระแสหลัก เศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีชีวิตที่ทำให้คนสามารถดำรงชีวิตอย่างสุขสบาย รู้จักพอ มาเป็นการจัดลำดับความสำคัญในการดำรงชีพจากรายได้มาเป็นชีวิต”

สรุปแล้ว ความพอประมาณ ต้องอยู่ในความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไป ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน พอประมาณใน การดำรงชีวิตในเรื่องปัจจัยทั้ง 4 เช่น เรื่อง การผลิต การบริโภค เป็นต้น

2.3.4 ความมีเหตุผลปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เหตุผลของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในคำนิยามคืออะไร พระปฐมบรมราชโองการ “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” การจะทำอะไรก็ตามประโยชน์ก็ต้องเกิด ความสุขก็ต้องมีแต่เวลาพูดถึงการที่จะสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้น จะสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับครอบครัวกับชุมชนกับองค์กรกับประเทศชาติ บางครั้งก็นิยามต่างกัน แล้วประโยชน์สุขตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จะวัดได้จากอะไร จากที่ไหน ต้องพิจารณาจากเป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือมุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ต้องสมดุลอย่างมั่นคงและยั่งยืน ต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียง คือ อุดมคติอันเป็นแนวปฏิบัติได้ในทุก ๆ กิจกรรม อาชีพ เพื่อความพอเพียงสำหรับทุกคนในสังคมเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และเพื่อการดำรงอยู่แห่งวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียง มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ความมั่นคงยั่งยืน และความเข้มแข็งของสังคม มุ่งหวังความประสานสัมพันธ์เข้ากันได้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับโลกสากล ดังภูษณ ปรีธิตา โนชให้ทัศนะไว้ว่า “เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียง มิได้เน้นการจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หากแต่เน้นเป้าหมายการมีชีวิตที่ดีของประชาชน โดยที่ชีวิตที่ดีนี้มิได้เกิดจากการมีความสุขในการจับจ่ายใช้สอยเพียงอย่างเดียว” เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งหวังที่จะปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศจาก เพื่อสร้างความร่ำรวย มาเป็นยุทธศาสตร์ของการ แก้อความยากจน โดยคำนึงถึงชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และจิตวิญญาณของคนในชาติเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังมุ่งหวังความสมดุล หรือความเสมอภาคใน 3 ภาคใหญ่ ๆ คือ

- 1) มุ่งหวังความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ
- 2) มุ่งหวังความสมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์
- 3) มุ่งหวังความสมดุลระหว่างกายกับจิต หรือ วัตถุกับจิตใจ

อีกนัยหนึ่ง เศรษฐกิจพอเพียง มีอุดมการณ์มุ่งให้คนในสังคมมีความสมดุลระหว่างการผลิตสองสิ่งเหล่านี้ คือ

- 1) การผลิตทุกอย่างเพื่อตลาด ซึ่งเสี่ยงต่อเหตุการณ์ภายนอกและการล่มสลายภายใน
  - 2) การผลิตทุกอย่างเองเพื่อสนองความต้องการเบื้องต้นอันเป็นการขจัดความเสี่ยงข้างต้นนั้น
- จุดเด่นของปรัชญาระบบเศรษฐกิจพอเพียงมีหลายประการ ได้แก่

1) เป็นแนวคิดที่แฝงไว้ซึ่งปรัชญาในการดำรงชีพและดำรงชาติด้วย มิใช่เป็นทฤษฎีทางเศรษฐกิจหรือทฤษฎีด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ หากเป็นทฤษฎีองค์รวม (Holistic theory) เพราะมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และปรัชญาการดำรงชีวิต อีกทั้งยังมีผลในทางการส่งเสริมจริยธรรม (Ethics) แห่งความพอและเพียงพออีกด้วย (Enough & Subsistence)

2) เป็นปรัชญาที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย คนทั่วไปทุกระดับสามารถเข้าใจและนำไปทำได้ผลจริง นอกจากนี้ยังเป็นปรัชญาที่นำประสบการณ์ของไทย ลักษณะทางสภาพแวดล้อม ลมฟ้าอากาศการเปลี่ยนแปลงทางฤดูกาล วิถีชีวิต ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานการณ์เฉพาะหน้าและอนาคต ตลอดจนลักษณะเด่นของชีวิตความเป็นอยู่และการผลิตของไทย

3) เป็นแนวคิดที่ปลอดจากการเมือง ผลประโยชน์ และอุดมการณ์ เป็นปรัชญาที่มีความเป็นสากล สามารถนำไปใช้ได้โดยปราศจากข้อข้องใจ ด้านการเมืองที่ยังอาจนำไปปฏิบัติในประเทศที่มีปัญหาคล้ายกับประเทศไทย และเป็นแนวคิดที่นำมาปฏิบัติได้จริงมิใช่เป็นเพียงทฤษฎีที่นำมาปฏิบัติไม่ได้

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ เป็นความหมายที่ได้มาจากการที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสแก่บรรดาคณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคลในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2535 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ถึงแรงดลพระราชหฤทัยเรื่องการเกษตรทฤษฎีใหม่ พระราชดำเนียรถงเยี่ยมราษฎรภาคอีสานบริเวณพื้นที่บ้านกุดตอแก่น อำเภอกุดสิมคุ่มใหญ่ อำเภอกาบัง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535 ว่า ถามชาวบ้านที่อยู่ที่นี่ว่า เป็นอย่างไรบ้างปีนี้ เขาบอกว่าเก็บข้าวได้ แล้วข้าวก็อยู่ตรงนั้นกองไว้ เราก็ไปดูข้าว ข้าวก็มีรวงจริงแต่ไม่มีเมล็ด หรือรวงหนึ่งมีซีกสองสามเมล็ด ก็หมายความว่า 1 ร้อยคงได้ประมาณซีกถึงเดียวหรือไม่ถึงถึงต่อไร่ ถามเขาทำไมเป็นอย่างนี้ เขาก็บอกว่าเพราะไม่มีฝน เขาปลูกกล้าไว้แล้ว เมื่อขึ้นมาปักดำไม่ได้เพราะว่าไม่มีน้ำ ก็ปักในทรายทำรูในทรายแล้วปักลงไป เมื่อปักแล้วตอนกลางวันก็เข้านงลงไป แต่ตอนกลางคืนก็ตั้งตรงขึ้นมาเพราะมีน้ำค้าง แล้วในที่สุดก็ได้รวงแต่ไม่มีข้าวเท่าไร อันนี้เป็นบทเรียนที่ดี...แสดงให้เห็นว่าชาวนานี้เป็นพืชแข็งแกร่งมากขอให้ได้น้ำค้างก็พอแม้จะเป็นข้าวธรรมดาไม่ใช่ข้าวไร่ ถ้าหากว่าเราช่วยเขาเล็กน้อยก็สามารถที่จะได้ข้าวมากขึ้นหน่อยพอจะกิน ฉะนั้น โครงการที่จะทำมิใช่จะต้องทำใหญ่โตมากนักก็จะได้ผล ทำเล็ก ๆ ก็ได้ จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่าในที่เช่นนั้น ฝนดีสมควร แต่ลงมาไม่ถูกระยะเวลา...ฝนทิ้งช่วง ข้าวก็ไม่ดี

ในเวลาต่อมาได้พระราชทานพระราชดำริให้ทำการทดลอง “ทฤษฎีใหม่” เกี่ยวกับการจัดการที่ดินและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขึ้น ณ วัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี และเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการทดลองสรุปเป็นทฤษฎีในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2536 เรื่องของทฤษฎีใหม่มิใช่เป็นเพียงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรเท่านั้น แต่รวมถึงชุมชนชนบท การผลิต ระบบเศรษฐกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ความมั่นคงและการปกครอง

วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ การรวมตัวของสมาชิกในครอบครัว ที่สำคัญที่สุดคือวิถีคิด และจิตสำนึกของคน เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบค้าขาย (Trade Economy) แต่เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตัวเองช่วยตัวเอง (Self Sufficiency Economy) โดยมีกิจกรรมคือ การผลิต การทำงาน การบริโภค การแจกจ่ายซื้อขาย การจัดสรรผลผลิตที่สร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาศักยภาพเพื่อชีวิตที่ดีงาม หากมองด้านลักษณะหรือรูปลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะสำคัญ 5 อย่าง คือ

- 1) เป็นเศรษฐกิจสำหรับคนทุกคน
- 2) เป็นเศรษฐกิจที่มีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) เป็นเศรษฐกิจที่มีความเป็นบูรณาการ คือ มีความหลากหลายสูง
- 4) เป็นเศรษฐกิจที่มีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของตนเอง
- 5) เป็นเศรษฐกิจที่มีการจัดการและมีนวัตกรรมที่เหมาะสม

เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy คำว่า Sufficiency Economy ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ เรามีความคิดใหม่ โดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า เราก็สามารถที่จะคิดอะไรได้ จะถูก จะผิดก็ช่างแต่เราสนใจ แล้วก็ถ้าเราสนใจ เขาก็สามารถที่จะไปปรับปรุงหรือไปใช้หลักการ เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศ และของโลกพัฒนาดีขึ้น กล่าวได้ว่าปรัชญาแห่งทฤษฎีใหม่เป็นปรัชญาที่ว่าด้วยการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ที่สุดนั่นเอง นั่นคือการที่พระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นสังคมอย่างเป็นองค์รวม ไม่ได้แยกการพัฒนาออกเป็นส่วน ๆ ถ้าหากพิจารณาแผนงาน และโครงการพัฒนาอื่น ๆ ไม่ว่าจะ เป็นของรัฐบาลหรือเอกชนที่ดำเนินมาหลายโครงการมักจะมีมองสังคมแบบแยกส่วน เช่น พัฒนาดาดเงิน พัฒนาดาดทุน พัฒนาการขนส่ง พัฒนาระบบประปา เป็นต้น ทฤษฎีใหม่มีลักษณะสำคัญอยู่ที่การจัดการด้านที่ดินและแหล่งน้ำในลักษณะ 30 : 30 : 30 : 10 คือ ขุดสระและเลี้ยงปลา 30 ส่วน ปลูกข้าว 30 ส่วน ปลูกพืชไร่พืชสวน 30 ส่วน และสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย และเลี้ยงสัตว์เลี้ยง 10 ส่วน

แนวคิดโดยองค์รวมของหลักการตามทฤษฎีใหม่เป็นหัวใจหลักของการพัฒนา ได้แก่การวางความสมดุลระหว่างแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจระบบตลาด การปรับเปลี่ยนแนวคิดของระบบราชการ มีความยืดหยุ่นสามารถปรับให้เข้าถึงแต่ละสภาพแวดล้อม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานดำริเพิ่มเติมมาโดยตลอด เพื่อให้เกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีความแข็งแรงพอ ก่อนที่จะไปผลิตเพื่อการค้าหรือเชิงพาณิชย์ โดยยึดหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 การช่วยเหลือให้เกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของชาติ และมีฐานะยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา ให้สามารถปรับตัวเข้าสู่การเกษตรแบบยั่งยืนได้สะดวกขึ้น มีความพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดและบริหารจัดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

ขั้นที่ 2 เป็นการเกษตรกรรมพลังกันในรูปกลุ่ม สหกรณ์ โดยร่วมแรงในการผลิต การตลาด การเป็นอยู่ การจัดการ รวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม การกระทำเช่นนี้จะช่วยให้เกิดพลังของชุมชน เกิดการพัฒนาการอยู่ร่วมกัน เกิดความสามัคคี การแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล วิถีคิดที่หลากหลายขึ้น

ขั้นที่ 3 การพัฒนาระดับสูงขึ้นไปอีก คือสูงกว่าความพออยู่ พอกินแล้วนำของที่เหลือจากการบริโภคมาแปรรูปและจำหน่าย สร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพ และขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายโดยประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจ ภาคองค์การพัฒนาเอกชน และภาคราชการ ในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการและข่าวสารข้อมูล สร้างโครงสร้างการคลังส่วนกลาง ช่วยให้เกิดความร่วมมือกันได้ดียิ่งขึ้น

พระราชดำริทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นทั้งหลักการและวิธีการใหม่เป็นพระราชดำริที่มีความยิ่งใหญ่ทางความคิด 9 ประการ คือ

1) เป็นแนวคิดแบบพหุนิยม (plurality, multiplicity, multiple) ทั้งในแง่การคิด และการกระทำ ไม่เป็นเอกนิยม (unitary, singularity, uniformity) และทวินิยม (duality, binary, either – or, polarity)

2) เป็นแนวคิดที่ยอมรับการดำรงอยู่ร่วมกันของสิ่งที่แตกต่างกัน เช่น เกษตรแบบพึ่งตนเอง ดำรงอยู่ร่วมกันกับการผลิตทางเกษตรอุตสาหกรรม หรืออุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง หรืออุตสาหกรรมประเภทให้บริการได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะเกษตรพอเพียงไปเป็นการผลิตรูปแบบอื่น

3) เป็นแนวคิดที่ปฏิบัติได้ ทำให้เห็นจริงได้ เป็นทฤษฎีที่ผนึกประสานเป็นเนื้อเดียวกับการปฏิบัติ มิใช่เพียงทฤษฎีลอย ๆ ปฏิบัติไม่ได้

4) เป็นทฤษฎีที่มีความง่ายไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย จึงมีพลังสูง คนทั่วไปทุกระดับสามารถเข้าใจ เข้าถึง และนำไปทำให้เห็นผลจริงได้

5) เป็นทฤษฎีที่นำประสบการณ์ของประเทศไทยและลักษณะสภาพแวดล้อม ลม ฟ้า อากาศ การเปลี่ยนแปลงทางฤดูกาล วิถีชีวิต ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานการณ์เฉพาะหน้าและอนาคต ตลอดจนลักษณะเด่นของชีวิตความเป็นอยู่ และการผลิตของไทย ซึ่งเป็นประเทศผลิตธัญญาหาร และมีส่วนเกินทางการผลิตธัญญาหาร มารวมกันเข้าเป็นทฤษฎีใหม่ โดยเน้นความสำคัญของน้ำ ที่มีต่อชีวิตเป็นพิเศษ ดังพระราชดำรัสที่ว่า หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำ เพราะชีวิตอยู่ที่น้ำ ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้

6) เป็นแนวคิดที่สมสมัย และได้จังหวะเวลาเหมาะในการเตือนให้ผู้มีบทบาททางการจัดทำ และดำเนินการตามนโยบายและแผนการพัฒนาให้มีสติและความระมัดระวัง ในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาประเทศ

7) เป็นแนวคิดแบบองค์รวม (Holistic Theory) เพราะมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และปรัชญาการดำรงชีวิต มีผลในการส่งเสริมจริยธรรม (Ethics) แห่งความพอ และพอเพียง (Enough and Subsistence)

8) เป็นแนวคิดที่มีพลังในการกระตุ้นให้ผู้ยากไร้มีพลังเข้าใจถึงความจริง ไม่มีปมด้อยหรือท้อแท้ ท้อถอยในโชคชะตา เพราะผู้ปฏิบัติสามารถมีความสุขได้ตามอัตภาพ และเข้าใจหลักของสันโดษ ไม่ถูกมอง หรือถูกทับถมว่า เป็นผู้ด้อยพัฒนา หรือมีปัญหา เป็นขวากหนามของการพัฒนา

9) เป็นแนวคิดที่ปลอดจากการเมือง ผลประโยชน์และอุดมการณ์ จึงเป็นทฤษฎีที่มีความเป็นสากล สามารถนำไปใช้ได้โดยปราศจากข้อข้องใจด้านการเมือง เป็นผลดีต่อประเทศที่มีปัญหาคล้ายประเทศไทยที่จะนำไปใช้

จากทฤษฎีใหม่ข้างต้นนั้น สรุปได้เป็น 9 ประการ เรียกว่า “นพลักษณ์ของทฤษฎีใหม่”
คือ

- 1) หลากหลาย (Multiple, Diverse)
- 2) ร่วมนำ (Co – existing)
- 3) คิด – ทำ (Thinking – Doing)
- 4) เรียบง่าย (Simple)
- 5) ผสานทุกส่วน (Integrating)
- 6) ควรแก่สถานการณ์ (Timely)
- 7) องค์กรรวมรอบด้าน (Holistic)
- 8) บันดาลใจ (Inspiring)
- 9) ไม้ใฝ่อดมการณ์ / เป็นการสากล (Universal)

เศรษฐกิจพอเพียง คือ อุดมคติอันเป็นแนวปฏิบัติได้ในทุกกิจกรรม ทุกอาชีพ เพื่อความพอเพียงสำหรับทุกคนในสังคมเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และเพื่อการดำรงอยู่แห่งวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงยั่งยืน เศรษฐกิจพอเพียง มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ความมั่นคงยั่งยืน และความเข้มแข็งของสังคม มุ่งหวังความประสานสัมพันธ์เข้ากันได้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับโลกสากล

ดังภูษณ ปรีธัยมาโนช ให้ทัศนะไว้ว่า “เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียง มิได้เน้นการจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หากแต่เน้นเป้าหมายการมีชีวิตที่ดีของประชาชน โดยที่ชีวิตที่ดีนี้มิได้เกิดจากการมีความสุขในการจับจ่ายใช้สอยเพียงอย่างเดียว ” ได้กล่าวการประยุกต์หลักความเห็นใหม่ เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงนั้น แยกกล่าวได้ดังนี้ คือ

- 1) เป็นเกษตรกรรมเพื่อให้มีกินเป็นพื้นฐาน
- 2) เป็นการพัฒนาศุ่อดสาหกรรมชุมชน
- 3) เป็นการสร้างสวัสดิการสำหรับชีวิตยามแก่ชรา
- 4) เป็นการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อจัดระบบสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติ

เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งหวังที่จะปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศจาก เพื่อสร้างควมร่ำรวย มาเป็นยุทธศาสตร์ของการ แก่ความยากจน โดยคำนึงถึงชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และจิตวิญญาณของคนในชาติเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังมุ่งหวังความสมดุล หรือความเสมอภาคใน 3 ภาคใหญ่ ๆ คือ 1) มุ่งหวังความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ 2) มุ่งหวังความสมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ 3) มุ่งหวังความสมดุลระหว่างกายกับจิต หรือ วัตถุกับจิตใจ อีกนัยหนึ่ง เศรษฐกิจพอเพียงมีอุดมการณ์มุ่งให้คนในสังคมมีความสมดุลระหว่างการผลิตสองสิ่งเหล่านี้ คือ การผลิตทุกอย่างเพื่อตลาด ซึ่งเสี่ยงต่อเหตุการณ์ภายนอกและการล่มสลายภายใน การผลิตทุกอย่างเองเพื่อสนองความต้องการเบื้องต้นอันเป็นการขจัดความเสี่ยงข้างต้นนั้น

สำหรับในภาคอุตสาหกรรมนั้น ก็สามารถหา “เศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์ใช้ได้ คือ เน้นการผลิตด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และไม่ควรทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เกินไป เพราะหากทำอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ก็จะต้องพึ่งพิงสินค้าวัตถุดิบและเทคโนโลยีจากต่างประเทศเพื่อนำมาผลิตสินค้า โดยต้องคำนึงถึงสิ่งที่มีอยู่ในประเทศก่อน จึงจะทำให้ประเทศไม่ต้องพึ่งพิงต่างชาติอย่างเช่นปัจจุบัน ดังนั้น จะต้องช่วยเหลือประเทศให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรง

เป็นผู้จุดประกายระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง อันเป็นการช่วยลดปัญหาการนำเข้าวัตถุดิบและชิ้นส่วน ที่นำมาใช้ในการผลิตให้เป็นลักษณะพึ่งพาซึ่งมีมาแล้วเกือบ 20 ปี แต่ทุกคนมองข้ามประเด็นนี้ไปตลอดจนได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมการเป็นอยู่ หรือ การใช้ชีวิตจากภายนอกประเทศทำให้ประชาชนหลงลืมและมึนเมาอยู่กับการเป็นนักบริโภคนิยมรับเอาของต่างชาติเข้ามาอย่างไม่รู้ตัว และรวดเร็วจนทำให้เศรษฐกิจของไทยตกต่ำ

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวปฏิบัติ โดยยึดหลักความพอดีกับศักยภาพของตนเองบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่น ๆ ในสังคมเป็นประการสำคัญ ถึงแม้ว่าแนวคิดนี้จะมุ่งเน้นไปสู่กลุ่มเกษตรกร หรือผู้ที่มีดินทั้งหลายแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องกลับไปสู่ภาคเกษตรทั้งหมด ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ในสภาพความเป็นจริง สำหรับคนอยู่นอกภาคเกษตรนั้น เศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องถูกนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติตน ไม่ว่าจะอยู่ในกิจกรรมใด อาชีพใด ก็ต้องยึดวิถีชีวิตไทย อยู่แต่พอดี อย่าฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์ อย่ายึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ให้ยึดเส้นทางสายกลาง อยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต จำเริญเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่าใช้หลักการลงทุนเชิงการพนัน ซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยง ต้องตั้งอยู่บนหลักของ “รู้รักสามัคคี” ใช้สติปัญญาปกป้องตนเองไม่ให้หลงกระแสโลกาภิวัตน์ “โลกเรามีทรัพยากรเพียงพอสำหรับสนองความต้องการของมนุษย์ แต่มีไม่เพียงพอสำหรับความโลภของมนุษย์”

เศรษฐกิจพอเพียง คือ เป้าหมายหนึ่งของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และจัดเป็นเป้าหมายหลักที่สามารถคงอยู่ตลอดไปได้เคียงคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ด้านอื่น ๆ ดังเช่นที่กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทยได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหมวดสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 ว่าด้วยเรื่องเศรษฐศาสตร์ มาตรฐาน ส.3.1 ว่า “เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่ารวมทั้งเศรษฐกิจอย่างพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ”

จุดเด่นแนวความคิดทฤษฎีใหม่

ทฤษฎีใหม่ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรเท่านั้น แต่รวมถึงชุมชนชนบท การผลิต ระบบเศรษฐกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ความมั่นคงและการปกครอง วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ การรวมตัวของสมาชิกในครอบครัวและที่สำคัญที่สุดคือวิถีคิดและจิตสำนึกของคน เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบค้าขาย (Trade Economy) แต่เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตัวเองช่วยตัวเอง (Self Sufficiency Economy) โดยมีกิจกรรมคือ การผลิต การทำงาน การบริโภค การแจกจ่ายซื้อขาย การจัดสรรผลผลิตที่สร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาศักยภาพเพื่อชีวิตที่ดีงาม

สรุปความมีเหตุผลเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ให้รู้ถึงเหตุและผลตามสภาพแวดล้อมหรือบริบทของสังคมไทย ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดี หรือสิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริงของบ้านเมืองของเราเป็นที่ตั้ง ให้มีความรัก ความเมตตา ที่จะช่วยเหลือสังคมให้รอดพ้นจากภัยพิบัติและรวมพลังกันด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่า ขจัดข้อขัดแย้งไปสู่ความประนีประนอม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เศรษฐกิจพอเพียง คือการดำรงชีวิตในความ

พอดี มีชีวิตใหม่ คือ หวนกลับมาสู่วิถีชีวิตไทยที่จะทำให้ชาติบ้านเมือง และตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์ ด้านเศรษฐกิจและมีความสุขในที่สุด

2.3.5 ภูมิคุ้มกันของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ประมาทมีสติในการดำเนินชีวิต ใช้ปัญญาในการคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อวางแผนรองรับและรักษาสมดุลได้ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย สมดุลแปลว่าทั้งปัจจุบันและอนาคตวันนี้พอเพียงยังไม่พอ พรุ่งนี้ต้องพอเพียงด้วย คือ ต้องมีความเพียรอย่างต่อเนื่อง ที่จะรักษาความสมดุลให้ได้อย่างสม่ำเสมอสมดุลในด้านไหนบ้าง คำนิยาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบอกว่าต้องสมดุลทั้งด้านวัตถุ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ค่านิยม ประโยชน์ของคนส่วนใหญ่แท้จริง จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเราสร้างความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้านดังนี้

1) สมดุลทางด้านเศรษฐกิจ ในระดับบุคคล หมายถึงการดำรงชีวิตโดยรายได้สมดุลกับรายจ่าย เราใช้ของพอเพียงได้อย่างไร รายจ่ายพอประมาณกับรายได้ใหม่ มีเหตุผลคือของที่ใช้เพราะจำเป็น หรือฟุ่มเฟือย การใช้เงินอย่างสมดุล ต้องมีภูมิคุ้มกันด้วยคือออมบ้าง การซื้อประกันชีวิต ประกันสุขภาพ หรือสวัสดิการในบริษัทก็เป็นภูมิคุ้มกัน เพราะฉะนั้นสมดุลทางเศรษฐกิจ คือทำอย่างไรจะรักษาสมดุลรายรับรายจ่าย มีเงินออม มีประกันด้วย การทำบัญชีก็บอกถึงว่าชีวิตมีความพอเพียง อันเป็นเครื่องมือ จะได้ว่าแต่ละเดือนคุณใช้เงินอย่างไร พอเพียงไหม

2) สมดุลทางด้านสังคม ถ้าจะบอกได้ว่าชีวิตอยู่อย่างพอเพียง เราก็ต้องมีความสมดุลทางด้านสังคมด้วย เช่น ต้องไม่เห็นแก่ตัว เศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่ความรู้รักสามัคคี ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ในสังคมต้องไม่มีการเอารัดเอาเปรียบกัน ต้องมีน้ำใจช่วยเหลือกันและกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เมื่อเพียงพอแล้วก็รู้จักการให้ แบ่งปัน ช่วยเหลือ มีน้ำใจ มีความรู้สึกเป็นมิตรหากขัดสนจนความคิดจะแย่งชิงจากผู้อื่นในสังคมก็จะระงับยับยั้งซึ่งใจไว้ได้ ผู้ให้ก็มีความสุขจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในสังคม

3) สมดุลด้านสิ่งแวดล้อม การจัดทรัพยากรทางธรรมชาติให้สามารถได้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เช่น ไม่ตัดไม้ทำลายป่า เราต้องรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อม เพราะทุกอย่างที่เราใช้ไป มาจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ถ้าไม่รักษาไว้ให้ใช้ได้นาน ๆ เราจะอยู่ได้อย่างไร เราต้องเห็นความจำเป็นของการอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุลไม่ทำร้าย ไม่ทำลาย ไม่เบียดเบียน ทรัพยากรป่าไม้ของไทยมีสภาพเสื่อมโทรมและมีแนวโน้มลดลงตลอดเวลา ในระยะเวลา 30 ปี ที่ผ่านมามีอัตราการลดลงเฉลี่ยถึงปีละ 3.02 ล้านไร่

4) สมดุลด้านวัฒนธรรม หากศึกษาพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องวัฒนธรรมจะพบว่า พระองค์ทรงเน้นย้ำมาโดยตลอดให้ปลูกฝังเด็กและเยาวชนไทยให้เห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย เห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ที่สืบทอดต่อกันมา

เศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาตนเอง ยึดอยู่ในทางสายกลาง สามารถสู้กับความเสี่ยงที่เกิดกับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งพระองค์ทรงรับสั่งว่าเราจะไม่เป็นเหยื่อของความเปลี่ยนแปลงที่เราไม่สามารถควบคุมได้ หลักของเศรษฐกิจพอเพียงจะตอบรับกับความเปลี่ยนแปลง และจะเป็นตัวแก้ไขปัญหาด้านมิติของโลกาภิวัตน์ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง

มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด รวมถึงการพัฒนาและบริหารประเทศ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ทางสายกลาง คำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต ตลอดจนทั้งการทบทวนผลการพัฒนาและสถานะของประเทศ ได้สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างการพัฒนาของประเทศที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และอ่อนไหวต่อผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวหันมาทบทวนกระบวนทัศน์การพัฒนาในทิศทางที่พึ่งตนเอง และมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปในทางสายกลาง บนพื้นฐานคุณภาพเชิงพลวัตของการพัฒนาที่เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดการ หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ 4 อย่าง อันเป็นไปเพื่อความพออยู่ พอกิน เป็นเบื้องต้น และมั่นคงยั่งยืนเป็นที่สุด กิจกรรม 4 อย่าง ดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้แก่

1) การผลิต การแปรสภาพสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์อยู่ภายใต้การคำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

2) การบริโภค การใช้สินค้าสิ่งทีสนองความต้องการ ให้เกิดความพอใจ ตั้งอยู่บนหลักการว่ามนุษย์มีความต้องการไม่สิ้นสุดแต่เราสามารถกำหนดขอบเขตได้ว่า จุดไหนเป็นจุดที่เพียงพอ

3) การแลกเปลี่ยน ซื่อซาย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของอำนาจต่อรองที่เท่าเทียมกันและยุติธรรม

4) การจัดสรรผลผลิต การจัดสรรผลตอบแทน หรือการเข้าถึงปัจจัยการผลิต ต้องเท่าเทียมกัน ผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ได้รับผลตอบแทนจากความเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตอย่างยุติธรรม

เศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความคิดเห็นว่า การอยู่ดี กินดี ของบุคคลทุกคนในสังคมย่อมเป็นพื้นฐานความมั่นคงของสังคม การที่มีสมาชิกสังคมส่วนใหญ่ ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องการอยู่ดีกินดี ย่อมจะนำความอ่อนแอมาสู่สังคม คำสอนของพระพุทธเจ้าได้เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาของสังคมนั้น คือ ปัญหาเศรษฐกิจของสังคม หากสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาด้านอื่น ตลอดจนปัญหาศีลธรรมย่อมง่ายขึ้น พระพุทธองค์ตรัสไว้มีใจความว่า หากประชาชนยังหิวอยู่พระองค์จะไม่แสดงธรรมนี้เป็นการยืนยันว่า ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสังคมมีความสำคัญยิ่ง การพัฒนาชีวิตจิตใจให้สูงขึ้นของสังคม ย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุดังกล่าว การที่จะให้ประชาชนรอดพ้นจากความทุกข์ อันเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจ หลักพุทธศาสตร์จึงให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้จากหลักกรุณา ทานมัยในหลักคำสอนพุทธศาสตร์หลายเรื่องให้ความสำคัญเรื่อง “ทาน” นี้เป็นอันดับแรก

มีส่วนประกอบหลายส่วน ประสานสัมพันธ์ทำงานร่วมกันเพื่อความพอเพียง ยั่งยืนคือ ประกอบด้วยสังคม เทคโนโลยี วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา จิตใจ ศีลธรรม และ สุขภาพ ขจัด ข้อขัดแย้งไปสู่ความประนีประนอม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เศรษฐกิจพอเพียงคือการ ดำรงชีวิตในความพอดี มีชีวิตใหม่ คือ หวนกลับมาสู่วิถีชีวิตไทยที่จะทำให้ชาติบ้านเมือง และตัวเรา หลุดพ้นจากความทุกข์ ด้านเศรษฐกิจและมีความสุขในที่สุด

อีกนัยหนึ่ง เราสามารถมองโครงสร้างของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะที่มีส่วนประกอบสำคัญ 2 ส่วน ซึ่งพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้แสดงไว้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ เราสามารถมอง เศรษฐกิจพอเพียงได้ 2 ด้าน คือ 1) ด้านวัตถุวิสัย (Objective) ได้แก่การมองภายนอก คือ การมี ปัจจัย 4 พอกิน พอใช้ 2) ด้านจิตวิสัย (Subjective) ได้แก่การมองลึกลงไปภายในจิตใจ มองถึงความ ต้องการและความพอเพียงแห่งจิตใจของแต่ละบุคคลที่มีมากน้อยไม่เท่ากัน ซึ่งจากหลักการข้างต้น เราสามารถตั้งเกณฑ์แห่งความพอเพียงได้ 2 ด้าน เช่นเดียวกัน กล่าวคือ

ด้านวัตถุ เราสามารถทำให้ชีวิตดำรงอยู่อย่างมีความสุข โดยการมีสุขภาพที่เกื้อหนุนให้ทำ กิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ ต่อไปได้อีก

ด้านจิตใจ ต้องมีการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น โดยมีสุขภาพจิตที่ดี รู้จักปล่อยวาง ลด ละ เลิก มีความต้องการวัตถุน้อยลง เนื่องจากคนที่พัฒนาจิตใจได้ดีแล้ว จะสามารถมีความรู้สึกพอเพียงได้ง่าย กว่าคนที่ไม่ได้รับการฝึกฝนพัฒนาจิตใจเลย

ประเด็นเกี่ยวกับความพอเพียง พระธรรมปิฎก ได้ให้ทัศนะไว้อย่างน่าสนใจว่า ความพอเพียง นั้น ไม่ใช่จุดจบหรือจุดหมายในตัว หากยังมีภาระอีก 2 อย่าง อยู่เบื้องหลังความพอเพียง ที่มนุษย์ควร ยึดถือปฏิบัติ คือ

1) ความดีงามที่เหนือกว่าวัตถุ ที่เราไม่มี หรือมีไม่พอ

2) ความพอเพียงที่สามารถช่วยเหลือคนอื่นได้ ซึ่งหมายถึง การแบ่งส่วนเกินให้คนอื่น ช่วย สังคม ไม่มุ่งแต่เอาฝ่ายเดียว

อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับความพอเพียงนั้น มนุษย์จะต้องระวังความพอเพียงทางจิตใจ ที่เรียกว่า สันโดษด้วย เพราะความสุขสบายจะทำให้เฉื่อยชา ไม่ขยัน ต้องยึดหลักของพระพุทธศาสนา ที่ว่า ให้ สันโดษในวัตถุ แต่ไม่ให้เป็นสันโดษในกุศลธรรม ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในอุပ္ปยุตตสูตรว่า “ภิกษุ ทั้งหลาย เรารู้ทั่วถึงธรรม 2 ประการ คือ 1)ความไม่สันโดษเพียงแค่กุศลธรรมทั้งหลาย 2)ความไม่ ท้อถอยในการบำเพ็ญเพียร” กล่าวคือ ในการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ให้พอเพียงทางเศรษฐกิจ หรือ วัตถุแต่ไม่ให้พอเพียงทางด้านปัญญาการพัฒนาจิตใจให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

เศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนประกอบที่สำคัญ อันจัดเป็นประเด็นที่ต้องมีอยู่ในเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาจกล่าวได้ดังนี้ คือ มีความพอเพียงที่จะพึ่งตนเองได้สามารถยืนหรือเป็นอยู่ได้ด้วยตัวเอง มีความสามารถทำเองได้หรือผลิตเองได้ด้วยความรู้ความสามารถด้วยเทคโนโลยีที่ตนมี และสร้างสรรค์ ได้เอง มีอิสรภาพคือมีความเป็นใหญ่มีความเป็นตัวของตัวเองในการผลิตสิ่งต่าง ๆ ออกมา และ ประการสุดท้ายคือ ต้องมีอะไรที่เหนือกว่าเศรษฐกิจ คือ ไม่มองที่เรื่องของวัตถุเงินทองแต่เพียงอย่าง เดียว ต้องให้ความสำคัญกับด้านอื่น ๆ ของชีวิตด้วย

นับตั้งแต่แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา แนวนโยบายในการพัฒนาประเทศมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ และมอบหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐรับผิดชอบนโยบายการพัฒนาคนไปปฏิบัติ เพื่อให้เห็นภาพการนำนโยบายตามแผนพัฒนา ฯ ไปสู่ภาคปฏิบัติ ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดเป็นกลยุทธ์ไว้ 5 ประการ คือ

1) ยึดครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก เริ่มพัฒนาที่ครอบครัวให้พึ่งตนเองได้ เมื่อครอบครัวพึ่งตนเองได้ ก็จะเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนต่อไป

2) ยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ นำกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวและเป็นรูปธรรมมาเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มของประชาชน

3) ยึดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน สนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายขึ้นตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาคและประเทศ เพื่อให้เกิดพลังความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน

4) ยึดการส่งเสริมระบบการตลาดของชุมชน สนับสนุนให้มีมาตรการสร้างระบบตลาดที่เป็นธรรมและเป็นเวทีสำหรับการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านอาชีพและการตลาดของชุมชน

5) ยึดการจัดเวทีชาวบ้านเป็นหลักแบบ “คิดเองทำเอง” เป็นการสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองโดยความร่วมมือของทุกฝ่ายในลักษณะพหุภาคี

ในสภาวะความไม่สมดุลที่เป็นอยู่ จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือการฟื้นฟูฐานะเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น ในแง่นี้ เศรษฐกิจพอเพียงให้ความหมายโดยเป็นทั้งหลักการและกระบวนการทางสังคมซึ่งว่ากันตั้งแต่ขั้นฟื้นฟูและขยายเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต และบริโภคอย่างพออยู่พอกินขึ้นไปถึงขั้นแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือนสร้างอาชีพและทักษะวิชาการที่หลากหลาย เกิดตลาดซื้อขายและการสะสมทุน เป็นต้น และบนพื้นฐานเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนนี้เอง ที่เศรษฐกิจจะพัฒนาขึ้นมาอย่างมั่นคง ทั้งในด้านกำลังทุน และตลาดภายในประเทศ รวมทั้งเทคโนโลยี ซึ่งจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาจากฐานทรัพยากร และภูมิปัญญาที่มีอยู่ภายในชาติ และจากการคัดสรร เรียนรู้จากโลกภายนอก ในแง่นี้ เศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความหมายเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันให้กับโลกาภิวัตน์ หรือความจำเป็นที่สังคมไทยต้องคล้อยตามกระแสโลก ได้เป็นไปในแนวทางที่เอื้ออำนวยต่อความเป็นอิสระเสรี ความมั่นคง และประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่ แนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัวระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงในการประมาณ ให้ค้ำค้ำในสิ่งที่สูญเสีย ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบคอบ รอบรู้ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาการมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน การพัฒนาสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิด ค่านิยม และนอกจากนี้ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี ยังได้นำเสนอแนวทางการสนับสนุนกิจกรรมเศรษฐกิจแบบพอเพียงด้วยวิธีการ 10 ประการ ซึ่งเรียกว่า ธรรมจักรแห่งเศรษฐกิจพอเพียง โดยการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ และมุ่งไปสู่การสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน และเศรษฐกิจชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้ คือ

1) นโยบายและกระแสวิสัยทัศน์ หมายถึง การผลักดันให้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายของรัฐ และเป็นกระแสของสังคมที่จะต้องร่วมกันผลักดัน โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้วางนโยบายและพรรคการเมืองนำไปบรรจุในนโยบายของพรรค

2) การสำรวจชุมชนและเครือข่าย หมายถึง การสำรวจศักยภาพชุมชนด้วยการเขียนผังชุมชน เครือข่ายประชาชนเพื่อให้รู้ว่าปัจจุบันไทยเรามีชุมชนใดมีประสบการณ์ความรู้ในเศรษฐกิจพื้นฐานด้านใด อยู่ที่ไหนบ้าง โดยหน่วยงานที่เหมาะสมในการสร้างผังศักยภาพชุมชน จะต้องเป็นการร่วมมือจากหลายฝ่ายคือพัฒนาการตำบล, เกษตรตำบล, ครู, องค์กรพัฒนาเอกชน, และสถาบันราชภัฏ เป็นต้น

3) การส่งเสริมการขยายตัวของเครือข่ายชุมชน หมายถึง การขยายองค์ความรู้จากศักยภาพชุมชนที่ปรากฏในผังศักยภาพชุมชน / เครือข่ายประชาชน โดยกระทรวงมหาดไทย หรือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข หรือโดยองค์กรพัฒนาเอกชน พระภิกษุ นักธุรกิจ ด้วยการชักนำให้ชุมชนอื่นเข้ามาเรียนรู้ตามผังศักยภาพชุมชนดังกล่าว

4) การสร้างศูนย์บริการวิชาการแบบเบ็ดเสร็จ หมายถึง การพัฒนาศูนย์บริการวิชาการเบ็ดเสร็จ (One - Stop - Service) ประจำอำเภอ โดยรัฐบาลเป็นผู้นำหน่วยงานความรู้ต่าง ๆ มารวมไว้ที่เดียวกันเพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมชาวบ้าน และกลุ่มชาวบ้านให้ไม่ต้องลำบากในการหาความรู้ในการประกอบอาชีพ เช่น จะเริ่มต้นอย่างไร พันธุ์ไม้จะได้มาจากไหน จะขุดสระน้ำอย่างไร ฯลฯ

5) การเชื่อมต่อการค้าขาย หมายถึง การเชื่อมต่อตลาดค้าขาย โดยกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้จัดลานค้าให้เกษตรกรหรือธุรกิจชุมชน นอกจากนี้บริษัทใหญ่ ๆ ควรรับผลิตผลของชุมชนไปขายในระบบตลาดทั่วไป

6) การจัดสรรสื่อเพื่อทำงานให้สังคม หมายถึง การสนับสนุนสื่อเพื่อสังคม เช่น วิทยุชุมชน หรือสื่ออื่น ๆ ควรมีเนื้อหาหรือข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดกระแสสังคม และผลักดันเรื่องดังกล่าวไปสู่นโยบายของรัฐหรือพรรคการเมือง

7) การปรับวิธีงบประมาณ และการตั้งกองทุนเพื่อชุมชน หมายถึง การปรับวิธีงบประมาณจากเดิมที่ใช้กรมเป็นตัวตั้ง มาเป็นให้พื้นที่ และชุมชนเป็นตัวตั้ง ทั้งนี้นายกรัฐมนตรีสามารถดำเนินการในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ ควรมีการตั้งกองทุนชุมชนเพื่อสนับสนุนมาตรการที่นำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยรัฐมนตรีคลังมีอำนาจในการจัดการดังกล่าวเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียง

8) การออกกฎหมายเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยมาตรการทางกฎหมายเพื่อลดอุปสรรค และเพิ่มความสะดวกในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โดยกลุ่มนักกฎหมายจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

9) การฝึกอบรมทักษะการสร้างความเป็นชุมชน หมายถึง การมีศูนย์วิจัย และพัฒนาทักษะการสร้างความเป็นชุมชนในมหาวิทยาลัย ในสถาบันราชภัฏ หรือในองค์กรพัฒนาภาคเอกชน ภาคธุรกิจต่าง ๆ ทำหน้าที่รวบรวมความรู้เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมให้คนทำงานรวมกันเป็นกลุ่ม

10) การวิจัยเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และการประเมินผล หมายถึง การวิจัยและประเมินผล เพื่อสนับสนุนทุกขั้นตอนตามที่กล่าวมาแล้วทั้งเก้าขั้นตอน

องค์กรที่จัดขึ้นเพื่อให้บริการความรู้วิชาการ ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร รวมทั้งการให้บริการที่เกี่ยวกับการผลิต การลงทุน การแปรรูป การบริหารจัดการตลาด ซึ่งอาจจัดตั้งได้หลายรูปแบบ เช่น จัดตั้งเป็นส่วนราชการที่รวมภารกิจของหลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจัดตั้งโดยชาวบ้านเพื่อให้บริการชาวบ้านด้วยตนเอง ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ ด้านการเกษตร เป็นศูนย์กลางที่จัดให้บริการ ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านความรู้การสนับสนุน การช่วยเหลือในการประกอบอาชีพการเกษตรในทุกประเภท ทั้งการปลูกพืช (นา ไร่ สวน) เลี้ยงสัตว์ การประมง ตลอดจนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรที่ต้องการความรู้ คำแนะนำ และการสนับสนุนจากภาครัฐราชการตลอดจนการขออนุญาตเกี่ยวกับการเกษตรในด้านต่าง ๆ ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร (One stop service)

ในด้านปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง พบว่าปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่

- 1) ผู้นำหรือกรรมการที่มีลักษณะ ความตั้งใจ ซื่อสัตย์ ยอมรับความคิดเห็นจากสมาชิกทำงานเป็นทีม
- 2) การบริหารงาน จัดโครงสร้างการทำงาน วางข้อกำหนดระเบียบต่าง ๆ หาทางแก้ไขร่วมกันกับสมาชิกและกรรมการ
- 3) สมาชิกมีทัศนคติและเข้าใจในวัตถุประสงค์ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 4) กระบวนการกลุ่ม
- 5) สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง
- 6) นักพัฒนา นักคิด
- 7) องค์กรที่สนับสนุน
- 8) พนักงาน เจ้าหน้าที่ทำงานด้วยความสุจริต จริงใจ รักการพัฒนามากกว่าค่าตอบแทน

การพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งสามารถที่จะแสดงเป็นภาพประกอบเพื่อการพิจารณาได้ชัดเจนมากขึ้น ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญก้าวหน้าอย่างสมดุล และยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิด ค่านิยม และวิธีการพัฒนาแนวใหม่ทุกองค์ของสังคมและกฎกติกาของสังคมต้องมีแนวความคิดสอดคล้องและเสริมกันและกัน ความมีเหตุมีผล รวมถึงต้องมีระบบที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาตนเอง ยึดอยู่ในทางสายกลาง สามารถสู้กับความเสี่ยงที่เกิดกับความเปลี่ยนแปลง ซึ่งพระองค์ทรงรับสั่งว่าเราจะไม่เป็นเหยื่อของความเปลี่ยนแปลงที่เราไม่สามารถควบคุมได้ หลักของเศรษฐกิจพอเพียงจะตอบรับกับความเปลี่ยนแปลง และจะเป็นตัวแก้ไขปัญหาด้านมิติของโลกาภิวัตน์ การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไปหากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว “โดยไม่ให้

แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสถานะของประเทศ และของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด

จุดเด่นภูมิคุ้มกันปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การนำนโยบายตามแผนพัฒนาไปสู่ภาคปฏิบัติ ในการดูแล “บำบัดทุกข์บำรุงสุข” ภายใต้กรอบแนวคิด และเพิ่มรายได้ ขยายโอกาสประชาชนทั้งประเทศมาเป็นตัวอย่าง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการยึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ พึ่งตนเองทางจิตใจ พึ่งตนเองทางสังคม พึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี

ภูมิคุ้มกันเศรษฐกิจพอเพียงมีอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านวัตถุนิยม กับด้านจิตวิสัยที่ต้องอยู่ในจุดที่พอดี ประการสำคัญ ของเศรษฐกิจทั้งสองข้างต้น สร้างความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้านดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังนี้

พระมหามิตร ฐิตปณฺโญ (วันยาว) (2547 : 136). ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้จักพอประมาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริ” พบว่าความรู้จักพอประมาณมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของคนให้มีความสำนึก (โยนิโสมนสิการ) ก่อนแล้วจึงอุปโภคบริโภค คือการยกระดับชีวิตที่สามารถแก้ปัญหาความทุกข์บุคคลได้ อย่างไรก็ตามความรู้จักพอประมาณจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยหลักธรรม เช่น หลักสัปปุริสธรรม ธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดีมีเหตุผล หลักอปถัมภกปฏิบัติ ธรรมที่เป็นแก่นสารที่แท้จริง เป็นต้น เป็นเครื่องเกื้อหนุน ผู้ปฏิบัติได้ย่อมนำความสุขให้แก่ตนเองและความสันติสุขแก่สังคม ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มจากการแก้ปัญหาโครงสร้างการดำเนินชีวิตของเกษตรกรให้สามารถยังชีพได้อย่างพอเพียง ด้วยการบริหารจัดการระบบโครงสร้างการผลิตที่สนองตอบการบริโภค เน้นคุณภาพที่ความพอเพียงของการผลิตและการบริโภคมีใช้ตลอดปี ด้วยการเกษตรกรรมบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง โดยการผลิตไว้บริโภคครัวเรือนอย่างพอเพียง ที่เหลือก็แบ่งปันและขาย ส่วนความเหมือนกัน คือ ทั้งสองแนวคิดจะเน้นการพึ่งตนเอง การเอื้ออาทรกัน ความเป็นอิสระจากปัจจัยภายนอก มุ่งพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันท๊ะ) (2546. : 8). ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา” พบว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์กันในด้านต่าง ๆ คือ ด้านปรัชญา ด้านโครงสร้าง และด้านกระบวนการ กล่าวคือพระพุทธศาสนาในส่วนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจแนวพุทธและเศรษฐกิจพอเพียงต่างมีปรัชญาอันประกอบด้วยหลักการและอุดมการณ์ด้านเศรษฐกิจที่เป็นไปด้วยกันได้อย่างกลมกลืนประสานเชื่อมโยงกันคือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความเป็นธรรมสูงคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมอย่างเป็นธรรม เป็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นองค์รวมไม่มองเรื่องของเศรษฐกิจแบบแยกเป็นส่วนๆ ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามหลักจริยธรรม และ รูปแบบในการบริหารจัดการ เป็นการ

กระจายอำนาจไปทั่วถึง ส่วนคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามา บางคนทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน ไม่เห็นประโยชน์ของชุมชนมีสมาธิปฏิบัติโดยเริ่มจากสัมมาทิฐิ มีความเห็นถูกต้อง สัมมาวาจา วจี

พระมหามิตร ฐิตปญโญ (วันยาว) ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้จักพอประมาณในพระพุทธศาสนา เถรวาทกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริ” พบว่าความรู้จักพอประมาณมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต และจิตวิญญาณของคนให้มีความสำนึก (โยนิโสมนสิการ) ก่อนแล้วจึงอุปโภคบริโภค คือการยกระดับชีวิตที่สามารถแก้ปัญหาความทุกข์บุคคลได้ อย่างไรก็ตามความรู้จักพอประมาณจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยหลักธรรม เช่น หลักสัปปริสธรรม ธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดีมีเหตุผล หลักอภินนทปฏิบัติ ธรรมที่เป็นแก่นสารที่แท้จริง เป็นต้น เป็นเครื่องเกื้อหนุน ผู้ปฏิบัติได้ยอมนำความสุขให้แก่ตนเองและความสันติสุขแก่สังคม ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มจากการแก้ปัญหาโครงสร้างการดำเนินชีวิตของเกษตรกรให้สามารถยังชีพได้อย่างพอเพียง ด้วยการบริหารการจัดการระบบโครงสร้างการผลิตที่สนองตอบการบริโภค เน้นคุณภาพที่ความพอเพียงของการผลิตและการบริโภคมีใช้ตลอดปี ด้วยการเกษตรกรรมบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง โดยการผลิตไว้บริโภคครัวเรือนอย่างพอเพียง ที่เหลือก็แบ่งปันและขาย ส่วนความเหมือนกัน คือ ทั้งสองแนวคิดจะเน้นการพึ่งตนเองการเอื้ออาทรกัน ความเป็นอิสระจากปัจจัยภายนอก มุ่งพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

วิบูลย์ เข็มเฉลิม ได้กล่าวถึงการประยุกต์หลักความเห็นใหม่ เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงนั้น แยกกล่าวได้ดังนี้ คือ

1. เป็นเกษตรกรรมเพื่อให้มีกินเป็นพื้นฐาน
2. เป็นการพัฒนาสู่อุตสาหกรรมชุมชน
3. เป็นการสร้างสวัสดิการสำหรับชีวิตยามแก่ชรา
4. เป็นการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อจัดระบบสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติ

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ มีลักษณะเป็นสายกลาง อาจเรียกว่า เศรษฐศาสตร์สายกลาง หรือเศรษฐศาสตร์มัชฌิมาปฏิบัติ เพราะระบบชีวิตของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า มรรค นั้น ก็มีอยู่แล้วว่า มัชฌิมาปฏิบัติ และองค์ของมรรคแต่ละข้อก็เป็นสัมมา เช่น สัมมาอาชีวะ การที่เป็นสัมมานั้นก็คือ โดยถูกต้อง คือทำให้เกิดความพอดี ความเป็นมัชฌิมาก็คือความพอดีนั่นเอง จุดยอดของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธอยู่ที่การบริโภคด้วยหลักที่เรียกว่า โภชเน มัตตัญญูตา คือความรู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณคือรู้จักพอดี ความพอประมาณคือความพอดี

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า องค์ 3 ของมรรค ที่ต้องใช้อยู่เสมอ ที่ต้องใช้อยู่เสมอ เพื่อให้ดำเนินการ หรือเดินหน้าก้าวไปด้วยดีในการปฏิบัติ โดยมีบทบาทสำคัญ ต้องเกี่ยวข้อง และปฏิบัติร่วมกันพร้อมกันองค์มรรคข้ออื่น ๆ คือ

1. สัมมาทิฐิ (ความเห็นหรือเข้าใจถูกต้อง)
2. สัมมาวายามะ (ความเพียรพยายามถูกต้อง)
3. สัมมาสติ (สติถูกต้อง)

เหตุที่ต้องปฏิบัติร่วมกับข้ออื่นอยู่เสมอ นั้น เห็นได้ด้วยการเปรียบเทียบกับการเดินทาง
 สัมมาทิฐิ เป็นเหมือนไฟส่องทางหรือเข็มทิศ ให้เห็นทางแล้วก้าวเดินอย่างมั่นใจในทางที่
 ถูกต้อง ที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทาง
 สัมมาวายามะ เป็นเหมือนการออกแรงก้าวเดินไป หรือขับเคลื่อนผลักดันให้วิ่ง อย่างไม่ย่อท้อ
 ต่ออุปสรรค

สัมมาสติ เป็นเหมือนเครื่องบังคับ เช่น พวงมาลัย ทางเสือ ที่ควบคุม ระวังให้การเดินทางอยู่
 ในเส้นทาง ถูกจังหวะ และหลบหลีกพินภัย

พระญาณวโรดม ให้ทัศนะไว้ว่า ปัจจัยสำหรับคฤหัสถ์ ยังประกอบด้วยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม
 ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค เหตุ 4 อย่างนี้ทำให้มนุษย์ผู้เป็นคฤหัสถ์จำเป็นต้องแสวงหา เพื่อนำมา
 เลี้ยงชีวิตให้ดำเนินต่อไป เพราะเป็นสิ่งทีร่างกายที่จะขาดไม่ได้ ถ้าไม่มีปัจจัยเหล่านี้ชีวิตจะอยู่ได้อย่าง
 ลำบาก

สุชีพ ปุญญานุภาพ อธิบายไว้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติ จะประสบความสำเร็จ
 ความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสามารถลดหรือขจัดความยากจน การว่างงาน และความเหลื่อมล้ำในการกระจาย
 รายได้ หากเรื่องทั้งสามนี้ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น แสดงว่าประเทศชาติกำลังอยู่ในช่วงของการ
 พัฒนา แต่ถ้าเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเรื่องทั้งสามนี้ไม่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือในทางตรงกันข้าม
 กลับมีสภาพที่เลวลงไปกว่าเดิม ก็ไม่เรียกว่าเป็นการพัฒนา ถึงแม้ว่ารายได้เฉลี่ยต่อคนจะเพิ่มสูงขึ้นก็
 ตามแต่ถ้าจิตใจของบุคคลที่อยู่ในสังคมต่ำทรามลงก็ไม่เรียกว่าเป็นการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ การพัฒนา
 เศรษฐกิจจึงควรเน้นไปที่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในประเทศให้ดีขึ้น โดยการส่งเสริมให้เจริญ
 รุ่งเรืองด้านการพัฒนาอาชีพของประชาชนและพัฒนาด้านจิตใจให้มีคุณธรรมไปพร้อมๆกันอันจะ
 ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ทางสังคมการเมือง และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนใน
 ประเทศมีความสุขและมีสังคมที่มีคุณภาพ ด้วยการยึดทางสายกลางผสมผสานกับสถานการณ์การ
 พัฒนาเศรษฐกิจ เพราะการพัฒนาอาชีพของประชาชน เป็นสาระสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมมาช้านานแล้ว เพราะการส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพเป็นหลักแหล่งมีรายได้แน่นอนตามควร
 แก่อัตภาพ เป็นหลักสำคัญในการสร้างสรรค์ให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ตนเองและครอบครัว
 ซึ่งเป็นมูลฐานของสังคมในส่วนรวมต่อไป

ประเวศ วะสี ได้สรุปไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบค้าขาย (Trade Economy)
 แต่เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตัวเองช่วยตัวเอง (Self Sufficiency Economy) โดยมีกิจกรรมคือ การ
 ผลิต การทำงาน การบริโภค การแจกจ่ายซื้อขาย การจัดสรรผลผลิตที่สร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพชีวิต
 พัฒนาศักยภาพเพื่อชีวิตที่ดีงาม หากมองด้านลักษณะหรือรูปลักษณ์ของเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวได้ว่า
 เศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะสำคัญ 5 อย่าง คือ

- 1) เป็นเศรษฐกิจสำหรับคนทุกคน
- 2) เป็นเศรษฐกิจที่มีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) เป็นเศรษฐกิจที่มีความเป็นบูรณาการ คือ มีความหลากหลายสูง
- 4) เป็นเศรษฐกิจที่มีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของตนเอง
- 5) เป็นเศรษฐกิจที่มีการจัดการและมีนวัตกรรมที่เหมาะสม

สมพร เทพสิทธิ์ อธิบายไว้ว่า ถ้ามองเฉพาะด้านเศรษฐกิจจะพบว่าประเทศไทยได้พัฒนาเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านวัตถุดิบอย่างต่อเนื่องยาวนาน สังคมไทยจึงได้กลายเป็นสังคมวัตถุนิยม บริโภคนิยม ผู้คนหลงไปกับภาพมายาแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นแบบทุนนิยมเน้นด้านวัตถุดิบมองข้ามทุนทางสังคม (social capital) ที่มีอยู่มากมายในสังคมไทยไปอย่างน่าเสียดาย พัฒนาการทางเศรษฐกิจของสังคมไทยได้ส่งเสริมความไม่พอเพียงโดยเฉพาะความไม่พอเพียงทางวัตถุด้วยเหตุคือมีความโลภที่เกินขอบเขต ดังเช่นที่ มหาตมะ คานธี กล่าวว่า “โลกเรามีทรัพยากรเพียงพอสำหรับสนองความต้องการของมนุษย์ แต่มีไม่เพียงพอสำหรับความโลภของมนุษย์”

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ได้กล่าวว่า “เศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอดีและความสมดุลซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นคงและความยั่งยืน ได้ในระยะยาวเพราะอะไรที่ไม่สมดุลมันไปไม่ได้ไม่ยาวอย่างร่างกายต้องมีความพอดีถึงจะอยู่ได้ ถ้าเกิดว่าความไม่สมดุล มีเนื้องอกหรือสารบางอย่างในร่างกายหายไป ชีวิตก็อยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นความพอดีและความสมดุลเป็นหลักสำคัญ

วินัย อ.ศิระกุล ได้ให้ความคิดเห็นว่า การอยู่ดี กินดี ของบุคคลทุกคนในสังคมย่อมเป็นพื้นฐานความมั่นคงของสังคม การที่มีสมาชิกสังคมส่วนใหญ่ ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องการอยู่ดีกินดี ย่อมจะนำความอ่อนแอมาสู่สังคม คำสอนของพระพุทธเจ้าได้เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาของสังคมนั้น คือ ปัญหาเศรษฐกิจของสังคม หากสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาด้านอื่นตลอดจนปัญหาศีลธรรมย่อมง่ายขึ้น พระพุทธองค์ตรัสไว้มีใจความว่า หากประชาชนยังหิวอยู่พระองค์จะไม่แสดงธรรมนี้ก็เป็นที่ยืนยันว่า ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสังคมมีความสำคัญยิ่ง การพัฒนาชีวิตจิตใจให้สูงขึ้นของสังคมย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุดังกล่าวการที่จะให้ประชาชนรอดพ้นจากความทุกข์อันเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจ หลักพุทธศาสตร์จึงให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้จากหลักกรรม ทานมัยในหลักคำสอนพุทธศาสตร์หลายเรื่องให้ความสำคัญเรื่อง “ทาน” นี้เป็นอันดับแรก

พระอุทิศ อภิวิโร (มีติ) ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาชีวิตและเศรษฐกิจ” ได้สรุปแนวคิดไว้ว่า หลักพุทธธรรม ในพระพุทธศาสนาทั้งหมดนับว่ามีความสำคัญต่อกระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและเศรษฐกิจ หรือเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิตให้บุคคลมีความงดงามทั้งร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะในการพัฒนาจิตใจให้เป็นบุคคลผู้มีใจสูง มีศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรมประจำใจ เพื่อมีจิตสำนึกที่งามต่อผู้อื่น และส่วนร่วมไม่เห็นแก่ตัว ไม่หลงวัตถุ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถประสานประโยชน์ร่วมกับผู้อื่นได้

พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันต๊ะ) ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา” ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ในสภาวะความไม่สมดุลที่เป็นอยู่ จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือการฟื้นฟูฐานะเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น ในแง่นี้ เศรษฐกิจพอเพียงให้ความหมายโดยเป็นทั้งหลักการและกระบวนการทางสังคมซึ่งว่ากันตั้งแต่ขั้นฟื้นฟูและขยายเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพออยู่พอกินขึ้นไปถึงขั้นแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพและทักษะวิชาการที่หลากหลาย เกิดตลาดซื้อขายและการสะสมทุน เป็นต้น และบนพื้นฐานเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนนี้เอง ที่เศรษฐกิจจะพัฒนาขึ้นมาอย่างมั่นคง ทั้งในด้านกำลังทุน และตลาดภายในประเทศ รวมทั้งเทคโนโลยี ซึ่งจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ภายในชาติ และจาก

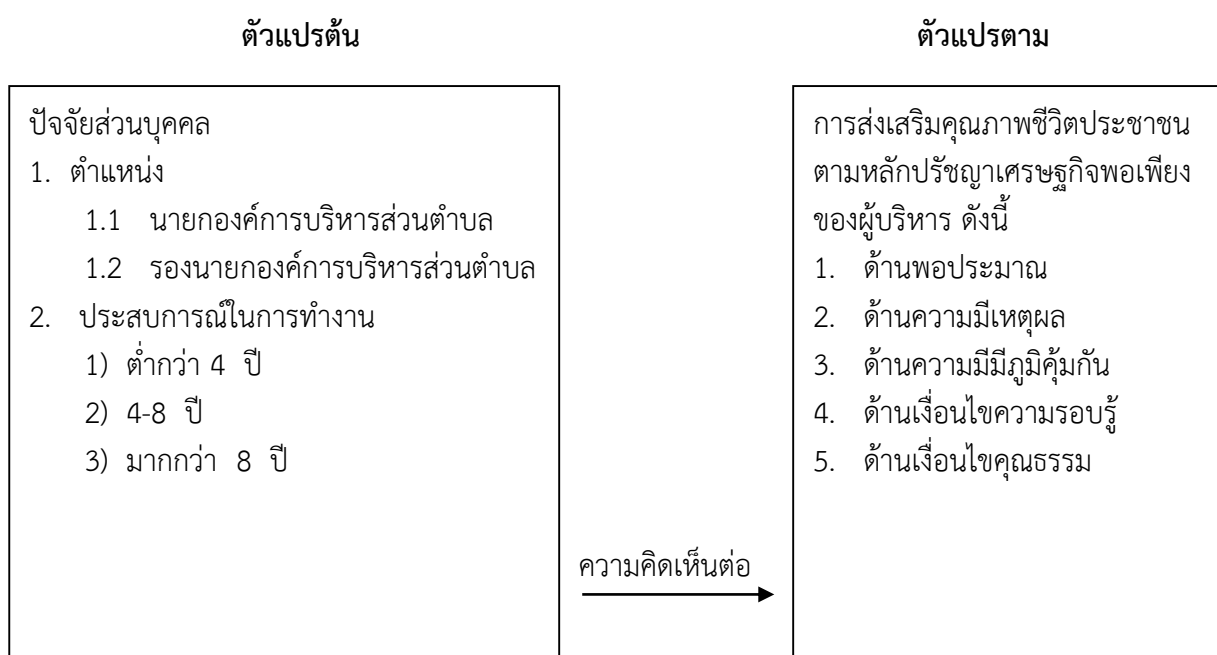
การคัดสรร เรียนรู้จากโลกภายนอก ในแง่นี้ เศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความหมายเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันให้กับโลกาภิวัตน์ หรือความจำเป็นที่สังคมไทยต้องคล้อยตามกระแสโลก ได้เป็นไปในแนวทางที่เอื้ออำนวยต่อความเป็นอิสระเสรี ความมั่นคง และประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่ พระมหาจุลศักดิ์ จิรวฑฒโน (รณน้อย) ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจแนวพุทธของปราชญ์อีสาน” ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า ในด้านปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง พบว่าปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่

1. ผู้นำหรือกรรมการที่มีลักษณะ ความตั้งใจ ซื่อสัตย์ ยอมรับความคิดเห็นจากสมาชิกทำงานเป็นทีม
2. การบริหารงาน จัดโครงสร้างการทำงาน วางข้อกำหนดระเบียบต่าง ๆ หาทางแก้ไขร่วมกันกับสมาชิกและกรรมการ
3. สมาชิกมีทัศนคติและเข้าใจในวัตถุประสงค์ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
4. กระบวนการกลุ่ม
5. สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง
6. นักพัฒนา นักคิด
7. องค์กรที่สนับสนุน
8. พนักงาน เจ้าหน้าที่ทำงานด้วยความสุจริต จริงใจ รักการพัฒนามากกว่าค่าตอบแทน

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง มุ่งศึกษาปัจจัยในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของผู้บริหารในการปฏิบัติงานตามกรอบแนวคิดของ ประภาศรี สีหอำไพ (2550 : 66-67) ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มุ่งเพื่อการวิจัยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,905 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 320 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional stratified sampling) ตามขั้นตอน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง R.V.Krejcie และ D.W. Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดโดยใช้การแบ่งชั้นตามสัดส่วน กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารองค์การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละจังหวัด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล	ผู้บริหาร	กลุ่มตัวอย่าง
1. องค์การบริหารส่วนตำบลกาฬสินธุ์	410	75
2. องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดขอนแก่น	520	87
3. องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดของสารคาม	477	78
4. องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดร้อยเอ็ด	498	80
	1,905	320

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ระดับตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติงาน ซึ่งจำแนกได้แก่ 1.ความพอประมาณ 2.ความมีเหตุผล 3.ความมีภูมิคุ้มกัน 4.เงื่อนไขความรอบรู้ 5.เงื่อนไขคุณธรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับความคิด 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง มีระดับปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับปฏิบัติ ในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับปฏิบัติ ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับปฏิบัติ ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับปฏิบัติ ในระดับน้อยที่สุด

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ และปรับปรุงแบบสอบถาม โดยการวิจัยค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา การวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 สร้างเครื่องมือตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอที่เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบแก้ไขและเสนอและปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม

3.3.3 เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านโครงสร้างและเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาและทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ภาษา การวัดและประเมินผลและพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence หรือ IOC) ของแต่ละข้อกระทำโดยกำหนดค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป 0.66

1) ประพิศ โบราณมูล อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด

2) นายขวัญชัย พวงสร้อย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

3) นายใหม่ เวียงวิเศษ ปลัดเทศบาลตำบลปอภาร อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับ ผู้บริหาร องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจดูว่ามีคำถามข้อใดบ้างที่ผู้ตอบมีความสงสัยหรือไม่เข้าใจ และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด , 2543 : 96) มีค่า 0.98

3.3.5 จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ พิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง โดยอธิบายจุดประสงค์ วิธีตอบให้ชัดเจนรวมทั้งความถูกต้องในเนื้อหาสาระ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ที่เก็บรวบรวมข้อมูลเสนอต่อ นายกองคการบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำส่งและเก็บคืนด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ใกล้ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ไกลผู้ศึกษาได้ขอความอนุเคราะห์บุคคลในพื้นที่จัดส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามให้ โดยส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์หรือผู้ศึกษาไปรับด้วยตนเองแล้วแต่กรณี

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษามีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วดังนี้

3.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอของผู้บริหารในการปฏิบัติงาน เมื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามในแต่ละข้อแล้ว นำมาแปลความหมายด้วยเกณฑ์ช่วงคะแนนค่าเฉลี่ย ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2547 : 60)

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

3.5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอของผู้บริหาร จำแนกตามตำแหน่งและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และสถิติทดสอบเอฟ (F - Test)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2549 : 104-106)

3.6.1.1 ค่าความถี่ (Frequency)

3.6.1.2 ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, อ่างใน
ประยูร อาษานาม, 2554, หน้า 86)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ค่าความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.6.1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, อ่างในประยูร อาษา
นาม, 2554, หน้า 75)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

3.6.1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, อ่างใน
ประยูร อาษานาม, 2554, หน้า 86)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	N	แทน	จำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนยกกำลังสองทั้งหมด

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2549 : 63-109)

3.6.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of consistency) โดยใช้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, อ่างในประยูร อาษานาม, 2554, หน้า 68)

สูตรหาค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง

$$IOC = \frac{\sum_{i=1}^n Ri}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม
วัตถุประสงค์ หรือ นิยามศัพท์เฉพาะ

Ri แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถาม
แต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.6.2.2 อำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, อ่างในประยูร อาษานาม, 2554, หน้า 72)

$$r_{xy} = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[N \sum x^2 - (\sum x)^2][N \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อ

$\sum y$ แทน ผลรวมของคะแนนรวม

$\sum x^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของกำลังสองของคะแนน

$\sum y^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของกำลังสองของคะแนนรวม

$\sum xy$ แทน ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวม
แต่ละคู่

N แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

n แทน จำนวนข้อมูลตัวอย่าง ในที่นี้

3.6.2.3 สัมประสิทธิ์ของความเที่ยง โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, อ้างในประยูร อาษานาม, 2554, หน้า 66)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัดทั้งหมด
S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

3.6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.6.3.1 สถิติเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ใช้ค่า t-test (Independent Sample) (บุญชม ศรีสะอาด, อ้างในประยูร อาษานาม ,2554, หน้า 74)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	=	ค่าที-เทสต์ (t-test)
	$\bar{X}_1 - \bar{X}_2$	=	ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	$S_1^2 \cdot S_2^2$	=	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	$n_1 \cdot n_2$	=	จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

3.6.3.1 สถิติเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่าสองกลุ่ม ใช้ค่า F-test (One - Way ANOVA) หากพบความแตกต่างก็หาความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ เชฟเฟ้(Scheffe') (บุญชม ศรีสะอาด, อ้างในประยูร อาษานาม ,2554, หน้า 88)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F	=	อัตราส่วนของความแปรปรวน
MS_b	=	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
MS_w	=	ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง
2. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 320 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามตั้งไว้ โดยลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทนค่า	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทนค่า	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทนค่า	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทนค่า	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบที (t - distribution)
F	แทนค่า	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบเอฟ (F - distribution)
df	แทนค่า	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS.	แทนค่า	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS.	แทนค่า	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังของคะแนน (Mean of Squares)

P – values	แทนค่า	ความน่าจะเป็นที่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Probability)
*	แทนค่า	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทนค่า	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
***	แทนค่า	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
Sig	แทนค่า	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ในการศึกษาวิจัยและการทดสอบสมมติฐานดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.2.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2.3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน ใช้สถิติค่า t – test แบบ Independent samples

4.2.4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F – test แบบ One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ้ (Scheffe')

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 นายกองค้การบริหารส่วนตำบล	67	20.94
1.2 รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล	253	79.06
รวม	320	100.00
2. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง		
2.1 ต่่ากว่า 4 ปี	65	20.30
2.1 4-8 ปี	224	70.00
2.2 มากกว่า 8 ปี	31	9.70
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 320 คน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 20.94 รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมและรายด้าน

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านความพอประมาณ	3.79	0.48	5	มาก
2. ด้านความมีเหตุผล	4.56	0.27	1	มากที่สุด
3. ด้านความมีภูมิคุ้มกัน	4.37	0.22	2	มาก
4. ด้านเงื่อนไขความรอบรู้	4.33	0.25	3	มาก
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	4.08	0.29	4	มาก
เฉลี่ย	4.25	0.38	-	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากถึงมากที่สุด โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านความมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาได้แก่ ด้านด้านความมีภูมิคุ้มกัน ($\bar{X} = 4.37$) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.79$)

ตารางที่ 4. แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความพอประมาณ

ด้านความพอประมาณ	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ส่งเสริมให้ประชาชนยึดทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี พอประมาณ	4.22	0.48	มาก	2
2. ส่งเสริมให้ประชาชน มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย	3.47	0.69	ปานกลาง	4
3. ส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรมสร้าง การประหยัดอดออม	3.64	0.81	มาก	3
4. ส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพ ด้วยความขยันหมั่นเพียร	3.07	1.10	ปานกลาง	5
5. ส่งเสริมให้ประชาชนสร้างค่านิยมใน การพึ่งตนเอง เช่น การมีข้าว ผัก ปลอดภัยในท้องถิ่น เพื่อการ บริโภคในเบื้องต้น	4.56	0.70	มาก	1
เฉลี่ย	3.79	0.75	มาก	-

จากตารางที่ 4 พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความพอประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากและมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนสร้างค่านิยมในการพึ่งตนเอง เช่น การมีข้าว ผัก ปลอดภัยในท้องถิ่นเพื่อการบริโภคในเบื้องต้น ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนยึดทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี พอประมาณ ($\bar{X} = 4.22$) ให้ประชาชนจัดกิจกรรมสร้าง การประหยัดอดออม ($\bar{X} = 3.64$) ส่งเสริมให้ประชาชน มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ($\bar{X} = 3.47$) ส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพ ด้วยความขยันหมั่นเพียร ($\bar{X} = 3.07$)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความมีเหตุผล

ด้านความมีเหตุผล	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1.ส่งเสริมการสร้างค่านิยมให้ประชาชน ยอมรับคุณค่าความดีของบุคคล จากคุณธรรม จริยธรรมที่ปรากฏ ไม่ใช่การยกย่องยอมรับนับถือตาม ฐานะและทรัพย์สิน	3.96	0.68	มาก	5
2.ส่งเสริมการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง ให้ประชาชนในการดำเนินชีวิตตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สภาพจิตใจ ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน	4.67	0.55	มากที่สุด	3
3.ส่งเสริมจัดกิจกรรมร่วมประชาชนเพื่อ สร้างเพื่อสร้างความรัก สามัคคี สภาพจิตใจระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน	4.76	0.53	มากที่สุด	1
4.ส่งเสริมจัดกิจกรรมร่วมประชาชนใน การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ อย่างสม่ำเสมอสภาพจิตใจระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน	4.76	0.49	มากที่สุด	2
5.ส่งเสริมประชาชนจัดกิจกรรม อาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือน	4.65	0.56	มากที่สุด	4
เฉลี่ย	4.56	0.56	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 5 พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความมีเหตุผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมจัดกิจกรรมร่วมประชาชนเพื่อสร้างเพื่อสร้างความรัก สามัคคี สภาพจิตใจระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน ($\bar{X} = 4.76$) รองลงมาคือ ส่งเสริมการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง ให้ประชาชนในการดำเนินชีวิตตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สภาพจิตใจ ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน ($\bar{X} = 4.67$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ส่งเสริมการสร้างค่านิยมให้ประชาชน ยอมรับคุณค่าความดีของบุคคล จากคุณธรรม จริยธรรมที่ปรากฏ ไม่ใช่การยกย่องยอมรับนับถือตาม ฐานะและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 3.96$)

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความมีภูมิคุ้มกัน

ด้านความมีภูมิคุ้มกัน	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1.ส่งเสริมประชาชนให้มีการพึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจนให้สามารถ พออยู่พอกิน ไม่เดือดร้อน	4.74	0.51	มากที่สุด	1
2.ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพในการเกษตร และป้องกันศัตรูพืช	4.58	0.55	มากที่สุด	2
3.ส่งเสริมให้ประชาชนมีการแปรรูปวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่า	4.38	0.67	มาก	3
4.ส่งเสริมให้ประชาชนผลิตเครื่องอุปโภคใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน แชมพูภาชนะจักสาน	4.03	0.45	มาก	5
5.ส่งเสริมให้ประชาชนมีการพึ่งพา ช่วยเหลือกัน เช่น การลงแขก เกี่ยวข้าว การใช้แรงงานสัตว์การใช้เทคโนโลยีจากภูมิปัญญา ชาวบ้าน	4.13	0.48	มาก	4
เฉลี่ย	4.37	0.53	มาก	-

จากตารางที่ 6 พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านความมีภูมิคุ้มกัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมประชาชนให้มีการพึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจนให้สามารถ พออยู่พอกิน ไม่เดือดร้อน ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมาคือระหว่างปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพในการเกษตร และ ป้องกันศัตรูพืช ($\bar{X} = 4.58$) และเมื่อปฏิบัติงานแล้วเสร็จจะไม่สรุปเอาง่าย ๆ โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีการแปรรูป วัตถุดิบ ในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่า ($\bar{X} = 4.38$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ให้ประชาชนผลิตเครื่องอุปโภคใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน แชมพูภาชนะจักสาน ($\bar{X} = 4.03$)

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านเงื่อนไขความรอบรู้

ด้านเงื่อนไขความรอบรู้	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ส่งเสริมให้ประชาชนผลิตวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีอย่างง่ายเพื่อการใช้งาน	3.64	0.86	มาก	4
2. ส่งเสริมให้ประชาชนตั้งกลุ่มเรียนรู้ ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการต่อ ยอดองค์ความรู้	3.90	0.57	มาก	3
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษา ทดลองทดสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่ง เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับ สภาพประชาชน	4.78	0.51	มากที่สุด	1
4. ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักเกื้อกูลกัน โดยถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกันในประชาชน	4.00	0.49	มาก	2
เฉลี่ย	4.33	0.60	มาก	-

จากตารางที่ 7 พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านเงื่อนไขความรอบรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษา ทดลองทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่ง เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับ สภาพประชาชน ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักเกื้อกูลกัน โดยถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกันในประชาชน ($\bar{X} = 4.00$) ส่งเสริมให้ประชาชนตั้งกลุ่มเรียนรู้ ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการต่อ ยอดองค์ความรู้ ($\bar{X} = 3.90$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ส่งเสริมให้ประชาชนผลิตวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีอย่างง่ายเพื่อการใช้งาน ($\bar{X} = 3.64$)

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1.ส่งเสริมให้ประชาชนในประชาชน ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างถูกต้อง	4.14	0.57	มาก	2
2.ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพจิตใจของ ประชาชนในประชาชนด้วยกิจกรรม ในวันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญอื่น ๆ อาทิ เช่น วันแม่ แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ	3.54	0.75	มาก	3
3.ส่งเสริมให้ประชาชนในประชาชน ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของ ศาสนาในชีวิตประจำวันอย่างเคร่งครัด	3.07	1.12	ปานกลาง	4
4.ส่งเสริมให้ประชาชนในประชาชนร่วม จัดสวัสดิการทางสังคมของประชาชน เช่น กิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ เด็ก คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	4.57	0.72	มากที่สุด	1
เฉลี่ย	4.08	1.28	มาก	-

จากตารางที่ 8 พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนในประชาชนร่วม จัดสวัสดิการทางสังคมของประชาชน เช่น กิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ เด็ก คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ร่วมกิจกรรมนั้น ๆ แม้จะเป็นวันหยุดราชการ ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ประชาชนในประชาชนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างถูกต้องช่วยเหลืองานสาธารณะประโยชน์ ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพจิตใจของ ประชาชนในประชาชนด้วยกิจกรรม ในวันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญอื่น ๆ อาทิ เช่นวันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ ($\bar{X} = 3.54$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ส่งเสริมให้ประชาชนในประชาชน ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของ ศาสนาในชีวิตประจำวันอย่างเคร่งครัดเสร็จ ($\bar{X} = 3.07$)

4.3.2. เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามสถานภาพโดยใช้ t – test (Independent samples)

ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ปรากฏตั้งรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 9. แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อที่	การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของผู้บริหาร	นายก		รองนายก		t	P - value
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
1.	ด้านความพอประมาณ	4.30	0.14	3.79	0.48	4.901	.063
2.	ด้านความมีเหตุผล	4.80	0.28	4.55	0.27	1.217	.974
3.	ด้านความมีภูมิคุ้มกัน	4.30	0.42	4.37	0.22	-.239	.211
4.	ด้านเงื่อนไขความรอบรู้	4.62	0.17	4.32	0.25	-5.420	.052
5.	ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	4.25	0.35	4.08	0.29	4.320	.523
เฉลี่ย		4.34	0.26	4.15	0.32	.570	.2820

จากตารางที่ 9 เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-value
1.ด้านความพอประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.951	.975	4.197	.061
	ภายในกลุ่ม	317	73.69	.232		
	รวม	319	75.60			
2.ด้านความมีเหตุผล	ระหว่างกลุ่ม	2	.688	.344	4.694	.060
	ภายในกลุ่ม	317	23.214	.073		
	รวม	319	23.902			
3.ด้านความมีความคุ้มกัน	ระหว่างกลุ่ม	2	.337	.168	3.363	.063
	ภายในกลุ่ม	317	15.879	.050		
	รวม	319	16.216			
4.ด้านเงื่อนไขความรอบรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	.432	.216	3.437	.053
	ภายในกลุ่ม	317	19.942	.063		
	รวม	319	20.374			
5.ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	.546	.273	3.171	.078
	ภายในกลุ่ม	317	27.281	.086		
	รวม	319	27.826			
โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.074	2	.037	2.125	.121
	ภายในกลุ่ม	5.492	317	.017		
	รวม	5.566	319			

จากตารางที่ 10 เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

งานวิจัย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ

1) เพื่อศึกษาส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

2) เพื่อเปรียบเทียบส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง รวม 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตรวจสอบรายการ (CheckList)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านความพอประมาณ 2. ด้านความมีเหตุผล 3. ด้านความภูมิคุ้มกัน 4. ด้านเงื่อนไขความรู้ 5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และหาค่า IOC (IOC : Index of consistency) ของแต่ละข้อกระทำโดยกำหนดค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป แล้วนำมาทดลองใช้กับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) เครื่องมือเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงเป็น 0.98 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามคืนในลักษณะที่สมบูรณ์ 320 ชุด จากองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

5.1 สรุป

งานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้ตามลำดับ

5.1.1 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านความมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาได้แก่ ด้านด้านความมีภูมิคุ้มกัน ($\bar{X} = 4.37$) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.79$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

5.1.1.1 **ด้านความพอประมาณ** พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากและมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนสร้างค่านิยมใน การพึ่งตนเอง เช่น การมีข้าว ผัก ปลาผลไม้ในท้องถิ่นเพื่อการบริโภคในเบื้องต้น รองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนยึดทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี พอประมาณ ให้ประชาชนจัดกิจกรรมสร้าง การประหยัดอดออม ส่งเสริมให้ประชาชน มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพ ด้วยความขยันหมั่นเพียร

5.1.1.2 **ด้านความมีเหตุผล** พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมจัดกิจกรรมร่วมประชาชนเพื่อ สร้างเพื่อสร้างความรัก สามัคคี สภาพจิตใจระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน รองลงมาคือ ส่งเสริมการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง ให้ประชาชนในการดำเนินชีวิตตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สภาพจิตใจ ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ส่งเสริมการสร้างค่านิยมให้ประชาชน ยอมรับคุณค่าความดีของบุคคล จากคุณธรรม จริยธรรมที่ปรากฏ ไม่ใช่การยกย่องยอมรับนับถือตาม ฐานะ และทรัพย์สิน

5.1.1.3 **ด้านความมีภูมิคุ้มกัน** พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมประชาชนให้มีการพึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจนให้สามารถ พออยู่พอกิน ไม่เดือดร้อน รองลงมาคือ ระหว่างปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพในการเกษตร และ ป้องกัน ศัตรูพืช และเมื่อปฏิบัติงานแล้วเสร็จจะไม่สรุปรอบเอา ง่าย ๆ โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีการแปรรูป วัตถุดิบ ในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่า ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ให้ประชาชนผลิตเครื่อง อุปโภคใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน แชมพูฯลฯ

5.1.1.4 **ด้านเงื่อนไขความรู้** พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษา ทดลองทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่ง เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับ สภาพประชาชน รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จัก เกื้อกูลกัน โดยถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกันใน ประชาชน ส่งเสริมให้ ประชาชนตั้งกลุ่มเรียนรู้ ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการต่ ยอดองค์ความรู้ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติ ต่ำสุดคือ ส่งเสริมให้ประชาชนผลิตวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีอย่างง่ายเพื่อการใช้งาน

5.1.1.5 **ด้านเงื่อนไขคุณธรรม** พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ หากมีการจัดกิจกรรมนอกสถานที่มักจะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ แม้จะเป็นวันหยุดราชการ รองลงมาคือ ไม่นิ่งดูดายและพร้อมช่วยเหลืองาน สาธารณะประโยชน์ เมื่อปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นมักแบ่งปันของใช้ให้แก่ผู้ร่วมงาน และผู้เดือนร้อนที่สมควรให้ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ หากปฏิบัติงานไม่เสร็จจะหุ้มเททิ้งกำลังสติปัญญา กำลัง ภายกำลังทรัพย์เพื่อให้งานในความรับผิดชอบเสร็จ

5.1.1.7 เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

5.2 อภิปราย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจบางประเด็น จึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

5.2.1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านความมีเหตุผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับแนวคิด ประภาศรี สีหอำไพ, (2550 : 66-67) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาและเกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในทางสังคมและพฤติกรรมทางจริยธรรมมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคมต่อไป

5.2.2. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันกับรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องใช้ระเบียบซึ่งเป็นแนวปฏิบัติเดียวกันผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าว จึงทำ

ให้การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของผู้บริหารไม่แตกต่างกันเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สังคมอยู่อย่างมีความสุขสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัชรินทร์ หริ่งระรี่ (2550 : 152) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลของไทย พบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น จึงนำมาเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

5.3.1.1 ด้านพอประมาณ เป็นด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรจัดโครงการสัมมนาเกี่ยวกับการให้ความรู้ และโครงการที่ใช้ได้จริง ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.1.2 ด้านความมีเมตตากรุณา ผู้บริหารควรให้ดำรงรักษาเกี่ยวกับเรื่องความมีเมตตากรุณาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลในองค์กรและบุคคลทั่วไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรทำการวิจัยพฤติกรรมทางจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

5.3.2.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อใช้ข้อมูลในการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดมหาสารคาม

บรรณานุกรม

- กมล ทองธรรมชาติและคณะ. (2525). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- การปกครอง, กรม. (2543). *กระทรวงมหาดไทยกับการกระจายอำนาจ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
อสาการศึกษาดินแดนกรมการปกครอง.
- การปกครอง, กรม. (2547). *พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
(ฉบับที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546)*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). *การปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักเยาวชนจิตพิมพ์.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง.
- ธีรรัตน์รัตน์ หริ่งกระหรี. (2550). *การดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ: ศึกษา
เฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเก่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี*. ปริญญาโทปริญญาตรี
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บัญญัติ พุ่มพันธ์. (2548). *อบต.ของเราท้องถิ่นของเรา*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยทางการวัดผลและประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2550). *การสอดแทรกคุณธรรมในการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2549). *คุณธรรมนำการพัฒนา ยุทธศาสตร์สังคมคุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริม
และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้:
องค์การมหาชน.
- แผนพัฒนา 3 ปี. (2554). *การวางแผนอัตรากำลัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม :
โรงพิมพ์สารคามการพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2549). *พระธรรมปิฎก หนังสือพระธรรม*. กรุงเทพฯ : สุริยาภรณ์.
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (2552). *คำพ่อสอน : ประมวลพระบรมราโชวาท
และพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง/มูลนิธิพระดาบส*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- พระมหามิตร ฐิตปถโญ (วันยาว). (2547). *ความรู้จักพอประมาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมนู. (2528). *สัมมาสีในพระพุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จักรานุกูลการพิมพ์.
- เพ็ญศรี จันทร์อินทร์. (2549). *แนวทางการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ของนักศึกษาหอพักในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. กำแพงเพชร : ไทยวัฒนาพานิช*.
- ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. (2544). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*.
กรุงเทพมหานคร : พัฒนา.

- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เอเดียนสตรี.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2546). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- สุชาติ อุดมโสภกิจ. ศูนย์คาดการณ์เทคโนโลยีเอเปค สำนักงานนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ สืบค้นจาก <http://aeii3z.blogspot.com/2012/01/1-11.html>
- องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง. (2549). *แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง พ.ศ. 2549– 2552*. ร้อยเอ็ด : องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง.
- Wit, Daniel. (1967). *A Comparative Survey of Local Government and Administration*. Bangkok: Kurusapha Press
- Montagu, Haris G. 1984. *Comparative Local Government*. William Brendon and Son Ltd., Great Britain.
- Clarke, John J. 1957. *Out Line of Local government of the United Kingdom*. Sir Isaac Pitman & Sons, London
- Robson, William A. (1953). *Local Government In Encyclopedia of Social Science*. New York : The Macmillan Company.
- Holloway, William V. 1951. *State and Local government in the United States*. Mc Graw-Hill, New York.
- William, James, *Principles of Psychology*, 2 vols. (1952). Republished In The Great Book Collection. 55, Chicago: Encyclopaedia Britannica.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามโครงการวิจัย

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

*****

คำชี้แจง

คณะผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมคำลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างสูง ต่อการวิจัยและการพัฒนาส่งเสริมการคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ต่อไป คำตอบของท่านจักไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ ตามจรรยาบรรณของนักวิจัยอย่างเคร่งครัด

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ตามสภาพความเป็นจริงของท่าน

เลขที่แบบสอบถาม.....

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1 ตำแหน่งงาน

- ( ) นายกององค์การบริหารส่วนตำบล
( ) รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล

2 ประสบการณ์ในการทำงาน

- ( ) ต่ำกว่า - 4 ปี
( ) 4 - 8 ปี
( ) มากกว่า 8 ปี

สำหรับเจ้าหน้าที่

ID

CLA

MUM

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบทางขวามือ ของแต่ละข้อเพียงช่องเดียว ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ลงในช่องระดับปฏิบัติที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง การส่งเสริมคุณภาพ อยู่ในระดับ มากที่สุด
 4 หมายถึง การส่งเสริมคุณภาพ อยู่ในระดับ มาก
 3 หมายถึง การส่งเสริมคุณภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง
 2 หมายถึง การส่งเสริมคุณภาพ อยู่ในระดับ น้อย
 1 หมายถึง การส่งเสริมคุณภาพ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านความพอประมาณ					
1. ส่งเสริมให้ประชาชนยึดทางสายกลาง รู้จักพอพอดี พอประมาณ					
2. ส่งเสริมให้ประชาชน มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย					
3. ส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรมสร้าง การประหยัดอดออม					
4. ส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพ ด้วยความขยันหมั่นเพียร					
5. ส่งเสริมให้ประชาชนสร้างค่านิยมใน การพึ่งตนเอง เช่น การมีข้าว ผัก ปลาผลไม้ในท้องถิ่น เพื่อการ บริโภคในเบื้องต้น					

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2. ด้านความมีเหตุผล					
1. ส่งเสริมการสร้างค่านิยมให้ประชาชน ยอมรับคุณค่าความดีของบุคคล จากคุณธรรม จริยธรรมที่ปรากฏ ไม่ใช่การยกย่องยอมรับนับถือตามฐานะและทรัพย์สิน					
2. ส่งเสริมการสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง ให้ประชาชนในการดำเนินดำเนินชีวิตตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สภาพจิตใจ ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน					
3. ส่งเสริมจัดกิจกรรมร่วมประชาชนเพื่อ สร้างเพื่อสร้างความรัก สามัคคี สภาพจิตใจระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน					
4. ส่งเสริมจัดกิจกรรมร่วมประชาชนใน การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ อย่างสม่ำเสมอสภาพจิตใจระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในประชาชน					
5. ส่งเสริมประชาชนจัดกิจกรรม อาสาสมัคร ป้องกันภัยพลเรือน					
3. ด้านความมีภูมิคุ้มกัน					
1. ส่งเสริมประชาชนให้มีการพึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจนให้สามารถ พออยู่พอกิน ไม่เดือดร้อน					
2. ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ปุ๋ยชีวภาพ สารชีวภาพในการเกษตร และ ป้องกัน ศัตรูพืช					
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีการแปรรูป วัตถุดิบ ในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่า					
4. ส่งเสริมให้ประชาชนผลิตเครื่อง อุปกรณ์ใช้เอง เช่น น้ำยาล้างจาน แชมพูภาชนะจักสาน					
5. ส่งเสริมให้ประชาชนมีการพึ่งพา ช่วยเหลือกัน เช่น การลงแขก เกี่ยวข้าว การใช้แรงงานสัตว์ การใช้เทคโนโลยีจากภูมิปัญญา ชาวบ้าน					

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4. ด้านเงื่อนไขความรู้					
1. ส่งเสริมให้ประชาชนผลิตวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี อย่างง่ายเพื่อการใช้งาน					
2. ส่งเสริมให้ประชาชนตั้งกลุ่มเรียนรู้ ทางภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อการต่อยอดองค์ความรู้					
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาทดลองทดสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่ง เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับ สภาพประชาชน					
4. ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักเกื้อกูลกัน โดยถ่ายทอด และเผยแพร่ความรู้ ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ใน ประชาชน					
5. ด้านคุณธรรม					
1. ส่งเสริมให้ประชาชนในประชาชน ปฏิบัติกิจกรรม ทางศาสนาอย่างถูกต้อง					
2. ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพจิตใจของประชาชนใน ประชาชนด้วยกิจกรรม ในวันสำคัญทางศาสนา และ วันสำคัญอื่น ๆ อาทิ เช่น วันแม่ แห่งชาติ วันพ่อ แห่งชาติ					
3. ส่งเสริมให้ประชาชนในประชาชน ปฏิบัติตนตาม หลักธรรมของ ศาสนาในชีวิตประจำวันอย่าง เคร่งครัด					
4. ส่งเสริมให้ประชาชนในประชาชนร่วม จัด สวัสดิการทางสังคมของประชาชน เช่น กิจกรรม ดูแลผู้สูงอายุ เด็ก คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส					

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ดร.ประพิศ โบราณมูล	กศ.ม (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัย มหาสารคาม ปร.ด (วัฒนธรรมศาสตร์)
2. นายขวัญชัย พวงสร้อย	ศน.ม สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย
3. นายใหม่ เวียงวิเศษ	ศน.ม สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง
พิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	0	+1	+1	2	0.66	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	0	2	0.66	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

สรุปผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ มีสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษา คือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00

ค่าอำนาจจำแนกของข้อความ และความเชื่อมั่นแบบสอบถามการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลาง พิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก(r)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก(r)
1	0.33	14	0.46
2	0.26	15	0.71
3	0.63	16	0.58
4	0.34	17	0.31
5	0.63	18	0.27
6	0.70	19	0.54
7	0.25	20	0.51
8	0.73	21	0.36
9	0.48	22	0.24
10	0.60	23	0.29
11	0.53		
12	0.29		
13	0.49		

สัมประสิทธิ์ความเที่ยง (∞) ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลางมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.66 – 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.98

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ – สกุล (ภาษาไทย)

นางสาวจური สายจันเจียม

ชื่อ – สกุล (ภาษาอังกฤษ)

Miss Juree Saijunjam

2. หมายเลขประจำตัวบุคลากร

3 6704 00360 461

3. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

4. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 โทร 0-4351-8364, 0-4351-6076 ต่อ 112 โทรสาร 0-4351-4618 มือถือ 094-3044-672, 094-4742-893 E-mail: Juji909@h0tmail.com

5. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี อวท.คอมพิวเตอร์, ศศ.บ.การจัดการทั่วไป (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ) สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

ปริญญาโท ศน.ม. รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาเอก สาขารัฐศาสตร์การปกครอง และสาขารัฐศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

6. ระบุสาขาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ

6.1 คอมพิวเตอร์

6.2 รัฐศาสตร์การปกครอง

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสำนักงานเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

7.3 ผู้ร่วมงานวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างทัศนคติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

7.4 ผู้ร่วมงานวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

ประวัติ ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)

นายสมศรี แก้วกิติ

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

Mr.SomSri Keawkitti

2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน

3 1002 03304 491

3. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตร/มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

4. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลงสถาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ : 0-4351-8364, 0-4351-6076

โทรศัพท์มือถือ : 084-8260013

โทรสาร : 0-4351-4618

E-mail : juji909@hotmail.com

5. ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญาตรี : ศาสนศาสตร์บัณฑิต (คน.บ.) วิชาเอกปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ระดับปริญญาโท : คณะศึกษาศาสตร์ (กศ.ม.) วิชาเอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ระดับปริญญาเอก : คณะศึกษาศาสตร์ (ปร.ด.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

วิทยาการ/การวิจัย/ปรัชญา

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการองค์การการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

7.2 ผู้ร่วมโครงการวิจัย รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสำนักงานเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

7.3 ผู้ร่วมโครงการวิจัย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

7.4 ผู้ร่วมงานวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างทัศนคติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ – สกุล (ภาษาไทย)

พระมหาสากล สุภรเมธี (เดินชาบัน),ดร.

ชื่อ – สกุล (ภาษาอังกฤษ)

Phramaha Sakol Subharameti (Deonchaban)

2. หมายเลขประจำตัวบุคลากร

5 4009 99002 53 5

3. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

4. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 โทร 0-4351-8364, 0-4351-6076 ต่อ 112 โทรสาร 0-4351-4618 มือถือ 0870258380, 0943408422 E-mail: shripachya@gmail.com

5. ประวัติการศึกษา

เปรียญธรรม 5 ประโยค (ป.ธ.5) แม่กองบาลีสนามหลวง การศึกษาคณะสงฆ์ไทย

ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต, พธ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อนุปริญญาโท P.G. Diploma in (Philosophy) Banaras Hindu University, Varanasi, India.

ปริญญาโท M.A. (Political Science) Banaras Hindu University, Varanasi, India.

ปริญญาโท M.A. (Sociology) Banaras Hindu University, Varanasi, India.

ปริญญาโท M.A. (Philosophy & Religion) Banaras Hindu University, Varanasi, India.

ปริญญาเอก Ph.D. (Philosophy & Religion) Banaras Hindu University, Varanasi, India.

6. ระบุสาขาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ

6.1. คอมพิวเตอร์, การปกครอง, ศาสนาและปรัชญา, ภาษาบาลี-สันสกฤต

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

7.1 ผู้ร่วมโครงการวิจัย การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสระลงเรือ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี

7.2 ผู้ร่วมโครงการวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างทัศนคติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

ประวัติ ผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ - สกุล (ภาษาไทย)

พระมหาประภาส ปรีชาโน (แก้วเกตุพงษ์)
(ภาษาอังกฤษ)

2. หมายเลขประจำตัว

3 4510 00894 12 7

3. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

4. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 โทร.08-434-2931 โทร 0-4351-8364, 0-4351-6076

5. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ศาสนศาสตร์บัณฑิต (ศน.บ.) ศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปริญญาโท (M.A.) ปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยบามาร์ส อินดู เมืองพาราณสี
รัฐอุตตรประเทศ สาธารณรัฐอินเดีย

ปริญญาเอก (Ph.D.) ปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยบามาร์ส อินดู เมืองพาราณสี
รัฐอุตตรประเทศ สาธารณรัฐอินเดีย

6. ระบุสาขาที่มีความชำนาญเป็นพิเศษ

วิทยาการ/ ศาสนาและปรัชญา / ภาษาบาลีสันสกฤต

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างทัศนคติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

7.2 ผู้ร่วมโครงการวิจัย รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสำนักงานเทศบาลเมือง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

7.3 ผู้ร่วมโครงการวิจัย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

7.4 ผู้ร่วมงานวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการองค์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง